

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ

Кафедра управління та адміністрування

Кваліфікаційна робота(проєкт)

магістр
(рівень вищої освіти)

**НА ТЕМУ: НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ДЕТЕРМІНАНТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ**

Виконав: студент другого курсу, групи 8.2812-2з
Спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

(код і назва спеціальності)

освітньої програми Публічне управління та
адміністрування

(назва освітньої програми)

Денисенко Христина Мирославівна

(ініціали та прізвище)

Керівник: Ажажа М.А., професор кафедри
управління та адміністрування, доктор наук з
державного управління

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент Воронкова В.Г., зав.кафедри управління
та адміністрування, професор, доктор філософських
наук

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Кафедра управління та адміністрування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(код та назва)
Освітня програма Публічне управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.філос.н.,
проф.Воронкова В.Г. _____
«__» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ) СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Денисенко Христини Мирославівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Напрями підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління

керівник роботи Ажажа М.А., професор кафедри управління та адміністрування, доктор наук з державного управління

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «01» 09.2023 року № 636-С

2.Строк подання студентом роботи 01 грудня 2023 р.

3.Вихідні дані до роботи 1. Формування плану. 2. Формування гіпотези дослідження. 3. Аналіз літературних джерел за останні п'ять років. 5. Методологія дослідження.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретико-методологічні засади підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління. 2. Аналітико-дослідницькі виміри напрямів удосконалення підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Ажажа М.А., професор кафедри управління та адміністрування, доктор наук з державного управління	01.10.23	
Розділ 2	Ажажа М.А., професор кафедри управління та адміністрування, доктор наук з державного управління	01.12.23	
Нормоконтроль	Венгер О.М., к.п.н., доц. кафедри управління та адміністрування		

7. Дата видачі завдання 30 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	З'ясувати теоретичні засади соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	15.09.23	
2	Сформувати понятійно-категоріальний соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	01.10.23	
3	Розкрити методи та засоби удосконалення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	15.10.23	
4	Виявити діагностику проблем соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	30.10.23	
5	Дослідити напрями удосконалення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	17.11.23	
6	Запропонувати інструменти удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	25.11.23	
7	Обґрунтувати складові соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	30.11.23	
8	Розробити практичні рекомендації щодо удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	02.12.23	

Студент _____ Денисенко Х.М.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проєкту) _____ М.А.Ажажа
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.М.Венгер
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Денисенко Х.М. Напрями підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», науковий керівник М.А.Ажажа. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М.Потебні. Кафедра управління та адміністрування, 2023.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методологічні засади соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління. Розглянуто особливості напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління. Певна увага приділяється виявленню перспектив і недоліків напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління для вдосконалення культурного та соціального контексту, в якому функціонує система управління.

Ключові слова: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФАКТОРИ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, КУЛЬТУРНІ ЗМІНИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ, МІЖКУЛЬТУРНЕ УПРАВЛІННЯ, ІНКЛЮЗИВНЕ УПРАВЛІННЯ

ABSTRACT

Denisenko H Directions of improving the socio-cultural determinants of formation and development of public administration.

Qualifying work for obtaining a master's degree in higher education, specialty 281 «Public management and administration», supervisor M.Azhazha. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Y. Potebny. Department of management and administration, 2023.

The qualification paper examines the theoretical and methodological principles of sociocultural determinants of the formation and development of public administration. The peculiarities of the directions of improvement of socio-cultural determinants of formation and development of public administration are considered. Some attention is paid to the identification of prospects and shortcomings of directions for improving the socio-cultural determinants of the formation and development of public administration for the improvement of the cultural and social context in which the administration system functions.

Keywords: SOCIO-CULTURAL FACTORS, PUBLIC MANAGEMENT, CULTURAL CHANGES AND TRANSFORMATIONS, INTERCULTURAL MANAGEMENT, INCLUSIVE MANAGEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	12
1.1. Дослідження інтерпретації термінів «соціокультурність» та «соціокультурний» в контексті становлення та розвитку публічного управління	12
1.2. Методологія та етапізація дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління	17
1.3. Теоретичні засади соціокультурних детермінант публічного управління	29
Висновки до першого розділу	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ВИМІРИ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	38
2.1. Європейський досвід формування соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління	38
2.2. Діагностика проблем соціокультурних детермінант публічного управління в умовах війни	52
2.3. Практичні рекомендації щодо удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період	65
Висновки до другого розділу	69
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	73

ВСТУП

Відмінною рисою сучасного світу є його участь у процесі глобальних змін. Виходячи з цього, дослідження загального процесу трансформації світу, особливо соціальної та культурної трансформації, є важливим науковим і практичним завданням.

Дослідження соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління є дуже актуальним і важливим в сучасному соціокультурному та політичному контексті. По-перше сучасне суспільство характеризується значною культурною різноманітністю. Вивчення, як ці різноманітні культурні контексти впливають на управлінські практики, дозволяє краще розуміти та адаптувати стратегії публічного управління до різних культурних вимог та очікувань. По-друге, зміни в соціальних структурах, цінностях та уявленнях впливають на спосіб, яким сприймається та взаємодіє з управлінням. Розуміння соціокультурних тенденцій дозволяє підлаштовувати управлінські практики під нові реалії. По-третьє, сприйняття легітимності та довіри до публічного управління суттєво залежать від соціокультурних чинників, що дозволяє ефективніше будувати довіру громадян до управлінських інституцій. По-четверте, розвиток технологій і зростання впливу соціокультурних детермінант на суспільство вимагають нових підходів до публічного управління. Розуміння соціокультурних аспектів технологічних змін допомагає ефективніше впроваджувати інновації у сферу управління. По-п'яте, зростання глобальної взаємодії робить важливим вивчення того, як соціокультурні особливості впливають на управління в умовах різноманітних культурних та мовних середовищ. По-шосте, розуміння соціокультурних аспектів допомагає визначити проблеми соціальної нерівності та забезпечити більш ефективні стратегії управління в напрямку соціальної справедливості.

Вивчення соціокультурних детермінант дозволяє управлінцям

ефективніше взаємодіяти з громадськістю, враховуючи їхні цінності та очікування.

Отже, дослідження соціокультурних детермінант є ключовим елементом для розуміння та ефективного управління в умовах сучасного глобального та культурного розвитку.

Дослідження соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління вивчають різні науковці та дослідники в галузі політології, соціології, публічного управління та інших відповідних галузей. Ось декілька видатних іноземних науковців, які внесли важливий внесок у цю область: Макс Вебер вніс важливий внесок у вивчення бюрократії та організаційних структур, досліджував культурні впливи на розвиток систем управління; Фредерік В. Райгс вивчав взаємодію соціокультурних та інших чинників у сфері публічного управління, Дуглас Норт спеціалізувався на інституціональній економіці, досліджував вплив культурних інституцій на економічний та організаційний розвиток; Мері Паркер Фолетт акцентувала увагу на соціокультурних аспектах організаційного життя; Пітер Друкер вивчав роль організаційної культури та соціокультурних змін підприємств; Джеймс Мартін вивчав соціокультурні аспекти інноваційного управління та розвитку організацій у контексті технологічних змін; Жан-Жак Руссо запропонував соціальний контракт та взаємодію індивіда та суспільства у вивченні соціокультурних аспектів управління; Герберт А. Саймон досліджував процеси прийняття рішень в умовах невизначеності та соціокультурні впливи на організаційну діяльність.

Здійснення публічно-управлінського впливу на соціальні процеси, управлінські механізми імплементації соціальних пріоритетів є предметом численних досліджень вітчизняних науковців, серед яких В.Джинджоян, А.Дегтяр, І.Драган, О.Бобровська, В.Бульба, І.Воронкова, В.Слагін, С.Корецька, М. Каргалова, О.Кіреєва, С.Корецька, М.Кравченко, В. Куценко, І.Ледях, Е.Лібанова, Г.Монастирський, А.Саленко, І.Сазонець, Т.Семигіна, В.Скуратівський, В. Федоренко, Н.Хома, П.Шевчук,

І.Ярошенко та ін.

Це лише деякі приклади вчених, які займалися дослідженням соціокультурних детермінант управління. Слід зауважити, що це поле досліджень постійно розвивається, і нові вчені продовжують вносити свій внесок.

Предметом дослідження є теоретичне обґрунтування удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління.

Об'єктом дослідження є процес формування соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління.

Метою роботи є вивчення теоретичних основ формування та реалізації напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління й розробка на цій основі рекомендацій щодо удосконалення взаєморозуміння, взаємодії, гнучкості та відкритості, сприяючи таким чином підвищенню ефективності та легітимності системи управління.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі основні завдання:

- визначити принципи, завдання та методи напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;
- розглянути проблеми, що виникають в управлінні соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;
- проаналізувати світовий досвід управління напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;
- провести аналіз системи напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;
- провести діагностування напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;

– навести основні напрямки підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління;

– надати пропозиції щодо впровадження напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління.

Під час дослідження соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління використання конкретної методології залежить від специфіки дослідження та конкретного питання. Існують різні підходи та методи, які можна застосовувати у вивченні соціокультурних аспектів публічного управління. Ось деякі типові методології та підходи: використання якісних методів, таких як інтерв'ю, фокус-групи, контент-аналіз, для збору та аналізу даних щодо соціокультурних особливостей публічного управління; дослідження документів, таких як законодавчі акти, політичні програми, звіти, для вивчення культурних та соціальних впливів на управлінські практики; застосування опитувань або анкет для збору кількісних даних про соціокультурні уподобання та переконання учасників публічного управління; вивчення конкретних випадків або ситуацій для розуміння, як соціокультурні фактори впливають на публічне управління. Мультидисциплінарний підхід застосування методологій з соціології, культурології, антропології та інших галузей для отримання комплексного розуміння взаємодії соціокультурних та управлінських аспектів. Порівняльний аналіз різних контекстів для виявлення різниць та спільних рис у соціокультурних детермінантах. Розробка або розширення теоретичних підходів до розуміння впливу соціокультурних факторів на публічне управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дослідження не лише аналізує існуючий стан соціокультурних детермінант публічного управління, але й пропонує конкретні та практично орієнтовані шляхи їх поліпшення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці

практичних рекомендацій щодо удосконалення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління. Це може відкривати нові можливості для покращення ефективності та легітимності управлінських процесів, а також для забезпечення більшого взаєморозуміння та прийняття громадськістю.

Матеріали робіт та результати досліджень схвалюються на всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема в міжнародній науково-практичній конференції «Формування цифрових компетентностей у процесі викладання дисциплін «цифрової гуманітаристики» та управлінсько-економічного циклу в умовах діджиталізації» 22-23 листопада 2023 року.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Дослідження інтерпретації термінів «соціокультурність» та «соціокультурний» в контексті становлення та розвитку публічного управління

Термін «соціокультурність» використовується для вираження поняття, що об'єднує соціальні та культурні аспекти, а також їхню взаємодію в рамках певного контексту чи спільноти. Це поняття виникає з поєднання двох ключових компонентів:

- соціокультурна сфера, яка включає в себе всі соціальні та культурні аспекти життя суспільства (цінності, норми, звичаї, способи взаємодії, соціальні структури, мови, традиції та інші культурні елементи), які формують спосіб життя групи або суспільства;

- соціальні аспекти, які включають в себе елементи, пов'язані з взаємодією та відносинами між індивідами в суспільстві (соціальна структура, рольові функції, міжособисті відносини, соціальна взаємодія та інші аспекти), які визначають, як люди взаємодіють один з одним у соціумі.

Для розкриття багатоаспектності та складності можливих форм соціально-культурних взаємозв'язків актуальним і ефективним є використання діалектичної перспективи та відповідних методологічних підходів, що вкрай важливо для тлумачення поняття «соціокультурний» включає врахування таких факторів:

- 1) суспільство не може бути відокремлене від культури, а культура не може бути відокремлена від суспільства;

- 2) можлива гармонійна або примусова уніфікація суспільства і культури;
- 3) прийняття потенційних протиріч між суспільством і культурою;
- 4) відносне домінування суспільства над культурою і культури над суспільством можливе, але неможливо, щоб одне повністю пригнітило інше;
- 5) на основі інтеграції соціальних і культурних протиріч можливе формування нових гібридних явищ;
- 6) можлива «зворотність» суспільства до культури і культури до суспільства.

Загальний контекст, в якому використовується термін «соціокультурність», може варіюватися дослідженнями в галузі антропології, соціології та культурології до застосування в контексті публічного управління, економіки, освіти та інших галузей. У кожному випадку термін може отримувати свій власний сенс в залежності від специфіки дослідження чи області застосування.

Соціокультурна детермінація – це сукупність цінностей, норм та інших «інваріантів» або зразків життєдіяльності людини, які відіграють певну роль у процесах соціальної (в тому числі трудової) взаємодії людей і формують основні характеристики соціального простору. З огляду на тезу про соціокультурні суперечності, фрагментарність і минущість, маємо констатувати загальну наявність і динаміку основних моделей соціокультурних детермінант сучасного українського суспільства [10].

Соціокультурна детермінація на основі підходу Т. Парсонса. Для нашого дослідження найважливішим підходом є представлення суспільства як великої самодостатньої соціокультурної системи, в якій підтримується динамічний баланс між культурною та соціальною складовими. На системній основі поєднуються такі принципи: активність людей, взаємопроникнення культури і суспільства, інтегрованість людського суспільства, соціокультурна рівновага, симетричність і взаємність соціальних процесів і незворотність еволюції соціокультурних систем. Ми

повністю погоджуємося з автором цієї класифікації в тому, що ідеї Т. Парсонса можна вважати конструктивними, оскільки суспільство і культура дуже чітко розмежовані, тоді як дослідження суспільств у перехідному стані є неконструктивним, у якому соціальні та культурні протиріччя є неконструктивними.

Інтерпретація соціокультурних детермінтів як основних властивостей соціальних систем чи інститутів дозволяє називати соціокультурним все, що не входить до безпосередніх функцій соціальних систем. Все вторинне по відношенню до прямої функції системи оголошується соціокультурним.

Специфіка соціокультурного підходу полягає в чіткій інтеграції трьох вимірів людського буття (характеру відносин людина-суспільство, природи культури та типів соціальності) у базові, незалежні виміри, кожен з яких не є взаємним. Виняткові або похідні один від одного, але в той же час усі вони пов'язані та впливають один на одного, і є найважливішими компонентами людського суспільства.

Соціокультурна детермінація – це сукупність ресурсів і можливостей суспільства, яка одночасно визначає вектори і межі його можливих змін, найбільш вірогідні напрями і найбільш вірогідні наслідки цілеспрямованих змін. Загалом, діалектика соціокультурної детермінації може бути виражена як вплив на соціальні структури (інститути, групи та цінності) та на активних учасників (актори, суб'єкти), які, у свою чергу, виражаються через формальні та неформальні прояви та життєві, соціальні стратегії, які впливають на соціальну культуру та соціальний потенціал.

Соціокультурна детермінація – це концепція, яка вказує на вплив соціальних та культурних чинників на формування та розвиток різних аспектів людського життя, включаючи поведінку, вірування, цінності, та інші аспекти суспільного та особистісного розвитку. Термін «детермінація» вказує на те, що ці соціокультурні чинники визначають або впливають на певні аспекти життя та поведінки людей.

Соціокультурна детермінація може охоплювати різні сфери життя, такі як економіка, політика, мова, виховання, релігія, технології та багато інших. Ця концепція передбачає, що соціокультурні умови визначають, які цінності приймаються в конкретному суспільстві, як формується групова та індивідуальна ідентичність, і які способи життя визначаються соціокультурним оточенням.

В контексті становлення та розвитку публічного управління термін «соціокультурність» вказує на врахування соціокультурних аспектів та впливів у процесах організації та управління суспільними ресурсами. Основні аспекти інтерпретації «соціокультурності» в цьому контексті можуть включати:

- культурну специфіку, яка враховує розуміння культурних особливостей суспільства, в якому відбувається публічне управління, саме вивчення традицій, цінностей, звичаїв та інших аспектів культури, які впливають на управлінські практики;

- соціальну взаємодію, яка розглядає аспекти соціальної взаємодії у контексті управління, а саме аналіз ролей, комунікації, взаємодії між різними соціальними групами та врахування соціальної динаміки;

- адаптацію до культурних реалій з урахуванням управлінських моделей та стратегій до специфіки культурного середовища;

- взаємодію із спільнотою, яка враховує взаємодію з громадськістю та іншими соціокультурними групами в контексті публічного управління (врахування потреб та очікувань громадян, а також забезпечення легітимності та довіри до управлінських органів);

- звернення до етичних та моральних норм, що характеризують соціокультурну сферу суспільства; управлінські рішення можуть аналізуватися з точки зору їх відповідності етичним стандартам та цінностям суспільства;

- інклюзивність та різноманіття соціокультурних груп у процесах управління.

Загалом, «соціокультурність» у контексті публічного управління вказує на важливість розуміння та врахування соціокультурних факторів при формуванні та реалізації стратегій управління в суспільстві.

У контексті публічного управління завдання соціокультурності охоплюють різні аспекти, оскільки публічні органи та установи взаємодіють із різноманітними соціокультурними групами і враховують культурні особливості суспільства. В табл. 1.1 подано деякі ключові завдання, які пов'язані із соціокультурністю в публічному управлінні.

Таблиця 1.1 – Завдання соціокультурності в публічному управлінні

1. Розуміння культурних різноманіттів	Розробка стратегій та програм, що враховують різноманіття культур, традицій, мов та вірувань серед різних соціокультурних груп.
2. Врахування специфіки громад	Вивчення та розуміння особливостей культур, що притаманні конкретним громадам або етнічним групам, для адаптації стратегій управління.
3. Взаємодія з громадськістю	Розвиток механізмів для активної взаємодії з громадськістю, враховуючи її соціокультурні очікування та потреби.
4. Культурна адаптація служб	Адаптація служб та послуг до культурних реалій та особливостей різних соціокультурних груп
5. Забезпечення інклюзивності	Розробка політик, спрямованих на забезпечення рівноправ'я, інклюзивності та участі у прийнятті рішень для всіх громадян.
6. Міжкультурна комунікація	Розвиток навичок міжкультурної комунікації та навичок роботи в різнокультурному середовищі серед співробітників публічних органів
7. Соціокультурна оцінка проектів	Включення експертної соціокультурної оцінки у процеси прийняття рішень щодо проектів та програм.
8. Партнерство з громадськістю	Залучення громадськості до процесів управління та партнерства з громадськими організаціями для спільного розв'язання проблем.
9. Етичне управління	Розробка та впровадження етичних стандартів у публічному управлінні, які враховують соціокультурні аспекти.

Ці завдання допомагають забезпечити ефективне та соціально відповідальне публічне управління, що враховує потреби та очікування різних соціокультурних груп у суспільстві.

1.2. Методологія та етапізація дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління

Визначення соціокультурності у контексті публічного управління може використовувати різні методи та методології, оскільки це завдання досить складне і вимагає багатогранного підходу. Нижче наведено деякі загальні кроки та методи, які можуть бути використані для визначення соціокультурності у публічному управлінні:

1. Вивчення історії та розвитку суспільства є важливою передумовою для розуміння культурних та соціальних змін, які відбуваються в сучасному світі. Цей процес може включати декілька ключових етапів:

1.1. Розгляд історії суспільства для ідентифікації ключових історичних періодів та подій, які вплинули на формування сучасних культурних та соціальних уявлень.

1.2. Аналіз соціальних та культурних трансформацій, що сталися протягом різних історичних епох, для визначення основних тенденцій та зрушень.

1.3. Розгляд впливу технологічних інновацій на суспільство на різних етапах його історії, що сприяло змінам у культурі та способі життя.

1.4. Визначення взаємозв'язку між культурними та соціальними аспектами розвитку суспільства, розуміння, як культурні феномени впливають на соціальні структури.

1.5. Вивчення конкретних історичних подій, рухів, та видатних особистостей, які залишили важливий слід у культурному та соціальному розвитку.

1.6. Розгляд еволюції споживацьких звичаїв та стилів життя, вивчення того, як соціокультурні зміни вплинули на споживчу активність.

1.7. Використання антропологічного підходу для розуміння культурних та соціальних практик у різні періоди історії є важливим

методологічним інструментом, який дозволяє вивчати та аналізувати різноманітні аспекти життя суспільств та культур у різні епохи. Антропологія, як наука про людину та її культурні особливості, надає можливість глибокого розуміння звичаїв, вірувань, структур влади та інших аспектів життя людей у різні періоди історії. Антропологічний підхід включає проведення етнографічних досліджень, що означає детальне описання та аналіз культурних практик, соціальних структур, мови та інших аспектів життя спільноти. Антропологія дозволяє контекстуалізувати культурні явища, тобто розуміти їх у зв'язку з конкретними історичними, соціальними та економічними обставинами. Здійснення антропологічного аналізу допомагає сприймати культурне різноманіття та уникнути етноцентризму, розглядаючи різні культури в їхньому власному контексті. Антропологія розглядає суспільства як соціальні системи, аналізуючи взаємодію між різними елементами, такими як сім'ї, релігійні установи, економічні структури тощо. До концепцій антропологічного методу входять такі як «партіципантне спостереження» «емічний підхід», «культурний релятивізм», що допомагають отримати більш повне та глибоке розуміння культурних та соціальних практик. Загальний результат використання антропологічного підходу полягає в отриманні глибокого і багатопланового розуміння соціокультурних аспектів життя людей у різні епохи, що може бути важливим для формування комплексного погляду на суспільства та їхні культурні трансформації.

Цей аналітичний підхід допомагає створити повнішу картину того, як історичні фактори вплинули на формування сучасного суспільства і сприяли розвитку культури та соціальних структур. Вивчення історії є важливим ресурсом для передбачення та розуміння можливих майбутніх змін.

2. Проведення соціологічних опитувань, анкетування або фокус-груп – це ефективні методи для збору даних щодо поглядів, цінностей та установок громадян щодо ефективності публічного управління. Нижче наведено кроки та рекомендації для успішного виконання цих методів

дослідження:

2.1. Постановка мети дослідження. Що саме ви хочете вивчити або дізнатися від громадян?

2.2. Розробка питань, спрямованих на отримання конкретної інформації. Питання повинні бути чіткими, короткими і відкритими для розгорнутої відповіді.

2.3. Вибір методу дослідження, який буде найбільш ефективним: опитування (анкетування), фокус-групи чи комбінація обох.

2.4. Визначення представницької вибірки громадян, яка відображає різноманітні соціокультурні та демографічні характеристики.

2.5. Розробка інструменту дослідження: анкета, опитувальник чи план для фокус-груп.

2.6. Тестування інструменту на невеликій групі, щоб виявити можливі недоліки та уточнити питання.

2.7. Проведення дослідження: опитування, фокус-групи з учасниками, забезпечення чесних та анонімних умов для участі.

2.8. Аналіз та інтерпретація результатів: визначте основні тенденції, виявлені у відповідях.

2.9. Публікація результатів: підготуйте звіт або презентацію, в якій ви поділитесь результатами дослідження. Зробіть акцент на ключових висновках.

2.10. Використання результатів для уточнення стратегій публічного управління, враховуючи думки та очікування громадян.

Цей підхід дозволяє не лише зібрати детальні дані про відношення громадян до публічного управління, але й забезпечити їхню активну участь у процесах прийняття рішень.

3. Вивчення культурних індикаторів у публічному управлінні дозволяє отримати уявлення про вплив культурних чинників на різні аспекти управління та взаємодії між учасниками системи управління. Нижче представлені кроки та напрями для вивчення культурних індикаторів

у контексті публічного управління:

3.1.Визначення культурних індикаторів, які можуть впливати на публічне управління (цінності, переконання, норми, стереотипи, традиції тощо).

3.2.Обговорення особливості культури на різних рівнях: національному, регіональному, організаційному. Розуміння цих різноманітностей важливо для адаптації стратегій управління.

3.3.Оцінка впливу культури на формування та розвиток організаційної культури в публічних установах.

3.4.Аналіз взаємодії з персоналом: визначення, як культурні аспекти впливають на комунікацію, лідерство, мотивацію та співпрацю в колективі.

3.5.Дослідження публічної довіри: культурні аспекти, які визначають рівень довіри громадян до публічних органів та інституцій.

3.6.Визначення можливих культурних бар'єрів, які можуть виникати в процесі взаємодії з різними соціокультурними групами.

3.7.Оцінка впливу культури на прийняття рішень у публічному управлінні.

3.8.Впровадження принципів міжкультурного управління для забезпечення ефективної роботи з різноманітними культурами.

3.9.Систематичний збір та аналіз даних про культурні індикатори, використовуючи соціологічні методи, опитування та інші інструменти.

3.10. Впровадження змін на основі результатів: врахування виявлених культурних особливостей у стратегіях та практиках управління, розробка та впровадження змін для створення культурно-чутливих підходів.

Вивчення культурних індикаторів в публічному управлінні допомагає побудувати більш адаптивні та ефективні стратегії управління, враховуючи культурні реалії та очікування різних соціокультурних груп.

4. Аналіз традицій управління та взаємодії між громадянами та органами публічного управління допомагає зрозуміти історичний контекст, в якому розвиваються публічні інституції та механізми управління. Нижче

наведено кроки для проведення такого аналізу:

4.1.Збір історичних даних щодо створення та еволюції громадських та державних установ: оцінка розвитку публічного управління та традицій управління в конкретній країні чи регіоні.

4.2.Вивчення традиційних вартостей та цінностей, які впливають на управлінські практики та взаємодію між громадянами та органами влади.

4.3.Розгляд організаційної структури публічних установ, їх роль та функції у взаємодії з громадянами.

4.4.Аналіз механізмів залучення громадськості у прийняття рішень та вплив на управлінські процеси.

4.5.Вивчення доступу громадськості до інформації та транспарентність управлінських процесів.

4.6.Дослідження системи звітності та відповідальності влади перед громадянами.

4.7.Оцінка рівня довіри громадськості до органів влади та механізмів управління.

4.8.Вивчення традиційних звичаїв та ритуалів, які можуть впливати на взаємодію громадян з органами управління.

4.9.Аналіз рівня готовності та можливостей для інновацій та змін у публічному управлінні.

4.10. Порівняльний аналіз традиції та практики управління з міжнародними стандартами та кращими практиками.

Цей аналіз надає можливість краще розуміти корінні причини, які визначають традиції управління та взаємодії між громадянами та органами публічного управління, що в свою чергу може бути корисним для впровадження ефективних змін та удосконалення управлінських практик.

5. Врахування ступеня культурної інтеграції в системі управління є важливим аспектом для створення ефективних стратегій управління, які враховують різноманіття культур та сприяють їхньому злиттю в спільний організаційний контекст. Нижче наведено кроки та підходи до врахування

ступеня культурної інтеграції в системі управління:

5.1. Оцінка Культурного Середовища, визначення основних культурних характеристик працівників та інших учасників системи управління.

5.2. Вивчення різноманітності культур, що присутні в організації чи серед групи співпрацівників. Визначення ключових відмінностей та спільних точок.

5.3. Створення стратегії для створення культурно-чутливого середовища, яке підтримує взаємодію різних культур.

5.4. Культурний аудит організації, щоб виявити поточний стан та визначити області для подальшого вдосконалення.

5.5. Розвиток навичок міжкультурної комунікації серед персоналу та керівників.

5.6. Вивчення основних культурних цінностей організації та переконання, що вони відображаються у стратегіях та цілях управління.

5.7. Проведення культурних тренінгів та семінарів для персоналу з метою збільшення їх культурної компетентності.

5.8. Врахування культурних перспектив у рішеннях та можливі впливи на різні культурні групи під час прийняття стратегічних та оперативних рішень.

5.9. Формування мультикультурних команд для сприяння взаємодії та обміну досвідом між різними культурами.

5.10. Визначення ключових показників культурної інтеграції для оцінки ступеня культурної інтеграції та використання їх для моніторингу та вдосконалення стратегій управління.

Врахування ступеня культурної інтеграції сприяє створенню сприятливого та відкритого середовища в організації, що підтримує різноманіття та сприяє успішному взаємодії між культурами.

6. Аналіз динаміки соціокультурних змін у часі та їх вплив на публічне управління є важливою складовою стратегічного планування та

прийняття рішень в публічних органах. Динаміка соціокультурних змін може включати різноманітні аспекти, такі як зміни цінностей, традицій, технологічний прогрес, демографічні та етнічні зрушення. Нижче подано кроки для аналізу цього процесу:

6.1. Оцінка змін в соціокультурному середовищі, виходячи із збору та аналізу історичних даних (розгляд ключових подій, тенденцій та етапів розвитку).

6.2. Вивчення поточних соціокультурних тенденцій та їх вплив на громадян та організації. Це може включати аналіз демографічних, економічних та соціальних показників.

6.3. Визначення змін у суспільних цінностях, поглядах та установках громадян. Це може включати дослідження громадської думки та виявлення нових соціокультурних течій.

6.4. Аналіз впливу технологічного прогресу та інновацій на соціокультурні зміни та споживацькі звичаї.

6.5. Вивчення демографічних процесів, таких як зміни у структурі населення, міграційні потоки та інші динамічні явища.

6.6. Врахування етнічних та культурних аспектів в соціокультурних змінах, оцінка впливу культурної різноманітності.

6.7. Визначення викликів, які виникають внаслідок соціокультурних змін, а також визначення можливостей для вдосконалення публічного управління.

6.8. Розробка та адаптація стратегій публічного управління відповідно до виявлених соціокультурних тенденцій та змін.

6.9. Залучення громадськості до процесу управління та взаємодія з громадськими організаціями для врахування їхніх поглядів та потреб.

6.10. Постійний моніторинг соціокультурних змін і відстеження їх впливу на публічне управління для ефективного реагування на нові реалії.

Аналіз соціокультурних змін в часі дозволяє публічним органам бути більш адаптивними та реагувати на виклики, що ставлять перед ними зміни

в суспільстві.

7. Залучення експертів у сфері соціології, культурології, психології та публічного управління є важливим етапом для комплексної оцінки соціокультурного контексту. Нижче наведено основні кроки та рекомендації щодо цього процесу:

7.1.Визначення цілей та областей оцінки, які потрібно оцінювати у соціокультурному контексті (наприклад, культурні особливості, соціальні норми, взаємодія між групами тощо).

7.2.Формування експертного комітету, що складається з фахівців із різноманітним досвідом та компетенціями із соціології, культурології, психології та публічного управління.

7.3.Розробка методології оцінки, яка визначатиме конкретні критерії та показники для оцінювання соціокультурного контексту. Забезпечення консистентності та об'єктивності у процесі оцінки.

7.4.Проведення аналізу літератури та даних, які стосуються соціокультурного контексту в конкретній області чи організації.

7.5.Проведення експертних співбесід для обговорення ключових аспектів соціокультурного контексту.

7.6.Використання різних методів оцінки, такі як опитування, фокус-групи, аналіз документів та інші, для отримання різноманітної інформації.

7.7.Синтез та аналіз отриманих результатів, визначення тенденцій та проведення аналізу взаємозв'язків у соціокультурному контексті.

7.8.Підготовка звіту та рекомендацій, в якому представлено висновки та рекомендації експертів щодо соціокультурного контексту. Забезпечення чіткої структури та аргументації.

7.9.Презентація результатів експертної оцінки відповідним зацікавленим сторонам, органам управління та іншим зацікавленим групам.

7.10. Впровадження рекомендацій експертів, розробка стратегії та заходів для вдосконалення управлінських практик та взаємодії в соціокультурному контексті.

Залучення експертів допомагає отримати глибше розуміння соціокультурного середовища та розробити конкретні заходи для підтримки позитивних аспектів та управління викликами, які можуть виникнути через різноманіття в культурі та соціальних нормах.

Важливо враховувати, що підходи можуть відрізнятися залежно від конкретного дослідження або завдань визначення соціокультурності. Особливо корисним є використання комбінації кількох методів для отримання більш повного та об'єктивного зображення соціокультурного середовища.

Процес врахування соціокультурних аспектів у публічному управлінні може включати кілька етапів. На рис. 1.1 подано загальні етапи, які можна розглядати при врахуванні соціокультурності у контексті публічного управління.

Ці етапи є загальними орієнтирами і можуть бути адаптовані в залежності від конкретного контексту, завдань та потреб організації публічного управління. Важливо взаємодіяти з громадою, враховувати різні культурні погляди та вести роботу, спрямовану на забезпечення справедливого та ефективного управління.

Системний підхід до дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління передбачає розгляд цих детермінантів як взаємодіючих елементів в системі, взаємозв'язаних та впливаючих один на одного. Використання системного підходу дозволяє глибше розуміти інтеракції між різними аспектами соціокультурного середовища та їх вплив на публічне управління. Системний підхід допомагає розглядати соціокультурні детермінанти як частину великої та взаємопов'язаної системи, що сприяє розумінню глибинних факторів, що впливають на ефективність та розвиток публічного управління в конкретному соціокультурному контексті.

Аналіз соціокультурного контексту:	<ul style="list-style-type: none"> Збір та аналіз інформації про соціокультурний контекст, включаючи традиції, цінності, мови, та інші аспекти культури.
Визначення груп та спільнот:	<ul style="list-style-type: none"> Визначення соціокультурних груп та спільнот, які можуть бути задіяні або впливати на публічне управління.
Консультації та взаємодія:	<ul style="list-style-type: none"> Взаємодія та консультації з представниками соціокультурних груп, громадськістю, та іншими зацікавленими сторонами.
Розробка стратегій:	<ul style="list-style-type: none"> Розробка стратегій та програм, що враховують соціокультурні аспекти та відповідають потребам різних груп.
Соціокультурна оцінка проектів:	<ul style="list-style-type: none"> Здійснення соціокультурної оцінки різних проектів та програм для визначення їхнього впливу на різні соціокультурні групи.
Адаптація служб та послуг:	<ul style="list-style-type: none"> Адаптація організаційних структур, служб та послуг до соціокультурних реалій і потреб громадян.
Міжкультурна комунікація:	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток навичок міжкультурної комунікації для ефективного спілкування з різними соціокультурними групами.
Партнерство та участь громадськості:	<ul style="list-style-type: none"> Залучення громадськості до процесів планування та прийняття рішень, сприяння активному участию громадян.
Оцінка та постійне вдосконалення:	<ul style="list-style-type: none"> Проведення систематичної оцінки та аналізу соціокультурних аспектів управління та внесення виправлень у відповідь на зміни в соціокультурному середовищі.

Рисунок 1.1. Етапи процесу врахування соціокультурних аспектів у публічному управлінні

Синергетичний підхід в дослідженні соціокультурних детермінант у контексті публічного управління передбачає розгляд їх взаємодії як синергетичного процесу, де виникають нові явища та властивості через спільну дію різних чинників. Синергетика враховує нелінійність,

невизначеність та самоорганізацію в системах, що може бути корисним для розуміння складних соціокультурних взаємодій у сфері управління. Синергетичний підхід відзначається здатністю системи до самоорганізації та адаптації до змін у соціокультурному середовищі. Використання синергетичного підходу допомагає більш глибоко та комплексно розуміти еволюцію соціокультурних чинників та їх вплив на публічне управління, особливо в умовах складних соціокультурних середовищ.

Функціональний підхід до дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління полягає в аналізі ролі та функцій, які виконують соціокультурні чинники у формуванні та впливі на систему управління. Функціональний підхід дозволяє розглядати соціокультурні детермінанти як активні учасники у процесі управління, визначаючи їхню роль у формуванні та трансформації публічного управління. Цей підхід спрямований на розуміння та оптимізацію взаємодії соціокультурних чинників у контексті управління суспільством.

Комплексний підхід до дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління передбачає врахування різноманітних аспектів та взаємодій соціокультурних факторів у процесі формування та функціонування системи управління. Комплексний підхід дозволяє враховувати різноманітність та взаємодію різних соціокультурних чинників для отримання повної картини їх впливу на публічне управління. Цей підхід важливий для розуміння складних взаємодій у сфері управління в сучасних умовах.

Компаративний підхід до дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління передбачає порівняння різних країн, регіонів або суспільств за різними параметрами, щоб визначити відмінності та схожості в соціокультурних чинниках, які впливають на системи управління. Цей підхід може допомогти зрозуміти, як соціокультурні особливості впливають на формування та функціонування публічного управління в різних контекстах. Компаративний підхід дозволяє отримати

глибше розуміння того, як соціокультурні фактори впливають на управління, а також виявити ефективні моделі та практики у різних частинах світу.

Неоінституційний підхід до дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління приділяє увагу взаємодії інституцій та соціокультурних чинників, які впливають на формування та функціонування систем управління. Відмінності в соціокультурних контекстах можуть визначати, які інституційні механізми будуть прийняті та як вони будуть працювати. Неоінституційний підхід може допомогти вивчити, як соціокультурні особливості впливають на створення та функціонування інституційних структур у сфері публічного управління.

Таким чином, на підставі обговорення різних підходів дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління можна зробити наступні висновки, ефективне дослідження соціокультурних детермінант вимагає комплексного підходу, який враховує різноманітні аспекти та взаємодії соціокультурних чинників у сфері публічного управління. Застосування різних методологій, включаючи функціональний, синергетичний, системний, та інші, дозволяє отримати глибоке та багатопланове розуміння впливу соціокультурних факторів.; важливість врахування контекстуальних особливостей, таких як історія, традиції, та культурні відмінності, для адекватного розуміння детермінант управління; звернення до партисипативних підходів та врахування впливу соціокультурних чинників на різні групи та громадянське суспільство.

Розуміння соціокультурних детермінант управління є ключовим для розвитку та вдосконалення публічного управління. Застосування різноманітних методологій та підходів дозволяє отримати глибоке розуміння впливу соціокультурних чинників на управління суспільством та сприяє розробці ефективних стратегій та політик публічного управління.

1.3. Теоретичні засади соціокультурних детермінант публічного управління

У рамках даного дослідження розглядається теоретичне завдання обґрунтування соціокультурних детермінант і орієнтацій офіційних заходів, які є невід'ємною частиною комунікативної діяльності органів державного управління, та з'ясування соціокультурних детермінант публічних заходів у контексті державного управління.

Щоб краще зрозуміти, яким складним явищем насправді є івент-менеджмент у публічній сфері, проаналізуємо фактори соціокультурні детермінанти, які визначають необхідність використання івент-менеджменту в публічному управлінні, функціонально змушуючи державні органи виступати організаторами управління заходами, що враховують різноманітні, а часом і прями функції заходу, пов'язані із завданнями суспільного обслуговування.

Метою публічного управління є забезпечення реалізації державної політики в усіх сферах суспільного життя. Зі свого боку, публічне управління реалізує права, законні інтереси та орієнтири суспільства для вирішення того чи іншого суспільно значущого завдання. Це виражає суть публічного управління, яке спрямоване на досягнення результатів, що задовольняють частину суспільства, як правило, суспільство в цілому.

Логічно припустити, що методи, засоби та способи діяльності інститутів публічного управління самі по собі є цілком соціальними. Вони виникають у сфері суспільних відносин і тісно пов'язані за глибиною та методом із соціальною організацією. Вони мають чітку соціальну орієнтацію, засновану на нормалізації соціальних практик і використовують ці практики для досягнення соціальних ефектів. Можна помітити, що інструментарій публічної влади базується на методах соціального управління та є частиною соціальних процесів і практик. Він використовує

культуру як частину своєї внутрішньої конструкції. Це важливий фактор соціального прогресу та ознака ступеня цивілізованості суспільства та управління.

Можна продовжити методи дедукції і розглядати події як об'єктивні явища, що відбуваються в суспільстві, сформовані на основі соціокультурної інфраструктури, властивої зрілим соціальним організаціям. Ми вважаємо, що події як явище мають певну подвійність. З одного боку, це явище існує об'єктивно, може виникати спонтанно і використовується авторитетною підсистемою за замовчуванням у відповідь на оточення всієї системи управління. Теорія соціальних систем визначає це явище кібернетичним терміном «збурення». Уряд може відреагувати на це через триаду управління: підтримка, опозиція чи ігнорування. Ми можемо розглядати кожен відповідь як свідоме управлінське рішення, прийняте на основі аналізу.

Єдність подій і публічного управління також залежить від поширеності першої та необхідності комунікації влади з суспільством. Тому заходи є одним із часто використовуваних комунікаційних інструментів взаємодії влади та суспільства. Очевидно, що державна влада «занурюється» в соціокультурну сферу, оскільки діяльність фундаментально базується на культурному середовищі та культурній інфраструктурі (мистецькі заклади, публічні простори, матеріальні та нематеріальні складові культурних процесів тощо).

Отже, щоб забезпечити цю єдність і взаємозалежність, необхідно підтвердити внутрішньо стабільний зв'язок між цими двома соціокультурними детермінантами. Взаємні детермінанти подій і діяльності публічного управління можуть бути виражені через конкретні процеси та визначення, які передають природу цих відносин.

Управління публічними заходами ми розглядаємо як цілеспрямовану діяльність органів державної влади та їх працівників із застосуванням специфічних засобів і прийомів організації та проведення заходів, як

соціокультурний феномен, що забезпечує ефективну комунікацію влади та суспільства.

Соціальні детермінанти – це широкий спектр соціальних факторів і умов, які впливають на здоров'я та благополуччя особистості чи групи людей становлення та розвитку публічного управління. Ці фактори визначаються не тільки медичними чи генетичними умовами, але і широким спектром соціальних, економічних, культурних та середовищних чинників.

Соціальні детермінанти публічного управління визначають, як соціальні умови та фактори впливають на структури та функції системи управління. Соціальні детермінанти представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Соціальні детермінанти становлення та розвитку публічного управління

Соціальний клас та економічний статус	Економічний статус і соціальний клас можуть визначати доступ до ресурсів, таких як освіта, житло, медична допомога та інші, що впливає на загальний стан здоров'я.
Демографічні зміни та склад населення	Зміни в населенні, такі як зростання чи зменшення чисельності, структурні зміни в демографічних групах, можуть впливати на потреби та очікування громадян і, відповідно, на управлінські рішення.
Соціальні цінності та культурні особливості	Культурні та соціальні цінності формують визначення справедливості, ефективності, влади та інших ключових понять, які визначають публічне управління.
Економічні умови та соціальна нерівність	Ступінь соціальної нерівності та економічні умови впливають на рівень доступу до ресурсів та послуг, а також формують потреби та вимоги громадян.
Освіта	Рівень освіти може визначати розуміння людьми важливості здоров'я, їхні здібності здійснювати інформовані рішення щодо свого життя та здоров'я.
Умови трудового середовища	Робочі умови, які включають у себе фізичні та хімічні фактори, впливають на фізичне та психічне здоров'я працівників.
Житлові умови	Доступ до безпечного та здорового житла має велике значення для забезпечення добробуту та здоров'я особи
Соціальна стабільність	Стабільність в суспільстві, включаючи відсутність конфліктів, війн, політичної нестабільності, може впливати на психічне здоров'я та благополуччя людей
Соціальні мережі та зв'язки	Взаємодія громадян через соціальні мережі та інші канали може впливати на розповсюдження інформації та формування громадської думки. Якість та кількість соціальних зв'язків може впливати на емоційне та психічне здоров'я

Вплив ЗМІ та інформаційних технологій	Засоби масової інформації та інформаційні технології можуть змінювати сприйняття громадян і формувати громадську думку.
Соціокультурний контекст	Культурні та соціальні відмінності можуть впливати на вірування, цінності та поведінку, що має важливе значення для здоров'я.
Гендерні аспекти	Розуміння та врахування гендерних аспектів може впливати на розробку політик та програм громадського управління
Сприйняття соціальної справедливості	Визначення та розуміння соціальної справедливості впливає на рішення, які приймає уряд та органи публічного управління.
Громадянське суспільство	Рівень розвитку та активності громадянського суспільства визначає ступінь взаємодії громадян з урядовими структурами та рівень впливу на прийняття рішень.
Сприйняття конфіденційності та захисту даних	Соціальне сприйняття конфіденційності та правил збереження та захисту даних може визначати відношення громадян до програм та послуг публічного управління.
Етнічна приналежність	Індивіди з різних етнічних груп можуть стикатися з різними соціальними та економічними викликами, що впливають на їхнє здоров'я.
Стан навколишнього середовища	Забруднення повітря, вода, низька якість харчування та інші фактори можуть мати серйозний вплив на здоров'я людей.
Здоров'я та безпека	Питання здоров'я та безпеки визначають соціальні пріоритети та вимагають ефективного управлінського підходу.
Доступ до медичних послуг	Доступність та якість медичної допомоги визначається соціальними та економічними умовами та впливає на рівень здоров'я

Врахування соціальних детермінантів важливо для розуміння та розв'язання проблем громадського здоров'я та створення ефективних стратегій публічного управління в сфері охорони здоров'я та соціального захисту, щоб у майбутньому розробляти політики та програми, які краще відповідають потребам та очікуванням громадян, сприяють більшому взаєморозумінню та підтримці з боку суспільства.

Культурні детермінанти – це культурні фактори, які впливають на уявлення, переконання, цінності та поведінку людей в конкретному культурному контексті. Культурна детермінація описує, як культура формує та визначає багато аспектів життя і взаємодії людей. Культурні детермінанти представлено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Культурні детермінанти становлення та розвитку публічного управління

Мова та комунікація	Мова є важливим аспектом культури. Вирази, мовні конструкції та способи спілкування визначаються культурою та можуть впливати на розуміння світу та міжособисті відносини.
Термінологія та спосіб спілкування	Спосіб вираження думок, використання термінів та комунікативні звичаї можуть бути сильно впливовані культурними особливостями.
Релігійні вірування	Релігія має значення для багатьох культур і визначає систему цінностей, етичні норми та погляди на життя.
Традиції та обряди	Традиції та обряди визначають, які події важливі для культури, як вони відзначаються та сприймаються групою.
Споживацькі переконання та смаки	Смаки, їжа та уявлення про комфорт в їжі можуть бути сформовані культурними традиціями.
Концепції сім'ї та спільноти	Культурні норми визначають те, які взаємини є прийнятними в сім'ї та спільноті, включаючи ролі чоловіка та жінки, ставлення до старших тощо
Мистецтво та література	Виразне мистецтво і література відображають цінності та ідеї культури. Це може включати живопис, музику, літературні твори та інше.
Сприйняття часу	Сприйняття часу та розуміння понять про точність та вчасність можуть різнитися в різних культурах.
Погляди на освіту та навчання	Способи отримання освіти, роль учителів, значення навчання можуть бути сформовані культурними факторами.
Ставлення до інновацій	Деякі культури можуть активно сприймати та впроваджувати інновації, тоді як інші можуть виявляти консерватизм та опір нововведенням.
Відношення до природи та середовища	В деяких культурах існує глибоке пов'язання з природою та бережливе відношення до середовища.
Індивідуалізм та колективізм	Деякі культури висувають на передній план індивідуальні досягнення та незалежність, тоді як інші ставлять більший акцент на спільні цілі та колектив.

Розуміння культурних детермінант під час розробки та впровадження стратегій управління може допомагати забезпечити більшу ефективність та легкість взаємодії між владою та суспільством. Урахування цих факторів допомагає побудувати адаптовані та прийнятні для громадян моделі публічного управління

Соціальні детермінанти формують державну соціальну політику через сукупність заходів, орієнтованих на соціальний захист, забезпечення

соціальної справедливості, покращення якості життя громадян і сприяння соціальній інтеграції. В контексті становлення та розвитку публічного управління соціальна політика відіграє ключову роль у формуванні принципів, завдань і функцій державного управління. В табл. 1.3 подано деякі аспекти, які вказують на взаємозв'язок соціальної політики та публічного управління.

Таблиця 1.3 – Аспекти соціальної політики та публічного управління

Формування соціальних пріоритетів	Соціальна політика визначає пріоритети у вирішенні соціальних проблем і потреб громадян. Публічне управління призначене для реалізації цих пріоритетів через розробку та впровадження програм, законів та стратегій.
Створення та управління соціальними програмами	Органи публічного управління відповідають за розробку, впровадження та оцінку соціальних програм. Ці програми можуть включати соціальні послуги, соціальне забезпечення, медичне обслуговування, освіту тощо.
Забезпечення соціальної справедливості	Соціальна політика і публічне управління повинні спільно сприяти досягненню соціальної справедливості, забезпечуючи рівні можливості, захист прав та інтересів усіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу.
Взаємодія з громадськістю	Публічне управління взаємодіє з громадськістю та неприбутковим сектором у процесі формування та впровадження соціальних програм. Це сприяє більшому врахуванню потреб та поглядів громадян.
Розвиток систем соціального забезпечення	Публічне управління визначає стратегії та політики щодо розвитку систем соціального забезпечення, включаючи пенсії, допомогу по безробіттю, медичне страхування та інші соціальні виплати
Оцінка та моніторинг ефективності	Управлінські структури відповідають за оцінку та моніторинг ефективності соціальних програм. Це може включати в себе збір та аналіз статистичних даних, оцінку впливу програм на якість життя громадян
Корупція та прозорість	Запобігання корупції та забезпечення прозорості у використанні бюджетних коштів на соціальні потреби є важливим аспектом співпраці соціальної політики та публічного управління.
Розбудова капіталу людських ресурсів	Публічне управління сприяє розвитку людських ресурсів у сфері соціального обслуговування та соціальної роботи.

Взаємодія соціальної політики та публічного управління сприяє вирішенню соціальних викликів, покращенню якості життя громадян та зміцненню соціальної справедливості в суспільстві.

Культурна політика визначається як набір стратегій та заходів, спрямованих на підтримку та розвиток культурної сфери суспільства. У

контексті становлення та розвитку публічного управління культурна політика відіграє важливу роль у формуванні цілей, пріоритетів та інструментів управління культурними ресурсами. Ось деякі аспекти, які показують взаємозв'язок між культурною політикою та публічним управлінням:

1. Формування культурної ідентичності: культурна політика допомагає визначати та зміцнювати культурну ідентичність суспільства. Публічне управління реалізує цю політику через підтримку культурних ініціатив, заходів та проектів.

2. Розвиток культурних індустрій: публічне управління сприяє розвитку культурних індустрій, таких як мистецтво, література, кіно, музика, театр та інші. Це може включати створення сприятливого середовища для творчих професіоналів, фінансову підтримку та організацію культурних заходів.

3. Збереження культурної спадщини: публічне управління визначає стратегії та програми збереження та відновлення культурної спадщини, такої як пам'ятки архітектури, традиції, народні звичаї тощо.

4. Культурний туризм: культурна політика та публічне управління можуть сприяти розвитку культурного туризму, залучаючи туристів та пропагуючи культурні цінності.

5. Взаємодія з громадськістю: органи публічного управління взаємодіють з громадськістю у питаннях культурної політики, враховуючи думку та інтереси громадян у прийнятті рішень.

6. Міжнародна культурна співпраця: публічне управління сприяє міжнародній культурній співпраці, сприяючи обміну та взаєморозумінню між різними культурами.

7. Розвиток культурних ініціатив: публічне управління стимулює та підтримує культурні ініціативи, такі як фестивалі, виставки, концерти та інші заходи, що сприяють розширенню культурного простору.

8. Освіта та розвиток культурних кадрів: органи публічного

управління можуть визначати стратегії розвитку культурної освіти та підтримувати розвиток культурних кадрів.

9. Культурні права та свободи: публічне управління забезпечує захист культурних прав та свобод громадян, визначаючи політику рівноправ'я та доступу до культурних ресурсів.

Взаємодія культурної політики та публічного управління визначає культурний простір суспільства, сприяючи розвитку та збереженню культурної спадщини, креативних галузей та культурного діалогу.

Висновки до першого розділу

Дослідження соціокультурних детермінант вимагає комплексного підходу, який враховує різноманітні аспекти та взаємодії між різними соціокультурними чинниками. Використання різноманітних методів дослідження свідчить про отримання різнобічної та глибокої інформації про вплив соціокультурних аспектів на публічне управління.

Ефективне дослідження соціокультурних детермінант у контексті публічного управління вимагає глибокого розуміння, системного підходу та урахування різноманітності взаємодій у сучасному суспільстві.

Основними змістовними характеристиками дефініції організації публічного управління, що виражають її соціокультурну детермінацію, вважаємо:

- діяльність є невід'ємною частиною системи взаємодії між культурним середовищем і публічною сферою, яка поєднує творчі практики із завданнями публічного управління;

- управління громадською діяльністю спрямоване на задоволення матеріальних потреб громадян шляхом створення міських просторів, зручних з точки зору інфраструктури та змістовних з точки зору діяльності;

- публічне управління спрямоване на реалізацію нематеріальних потреб громадян та розвиток їх творчої та конструктивної діяльності на

благо суспільства;

– публічне управління, як ефективний інструмент публічної управлінської діяльності, розвиває культурну та духовну сфери, позитивно впливає на інші аспекти та сфери соціального та громадського життя та сприяє загальній інтеграції всіх елементів суспільних організацій;

- публічне управління сприяє розвитку соціокультурної сфери, виявляє нові морально-естетичні потреби та забезпечує підвищення рівня життя людей, що є прогресивним фактором суспільного розвитку.

Таким чином, основним завданням даного дослідження є розкриття соціокультурних детермінант публічного управління з метою подальшої їх класифікації як одного з ефективних інструментів комунікативної діяльності органів державної влади. Основою такого висновку є загальний характер, характеристики та цілі публічного управління, які визначають необхідність використання організованої діяльності та її соціокультурного потенціалу для досягнення управлінських цілей і завдань.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ВИМІРИ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Європейський досвід формування соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління

Європейські країни мають багатий досвід у формуванні соціокультурної політики, яка спрямована на розвиток культури, освіти, мовної політики, збереження історичної спадщини та інших аспектів соціокультурного розвитку суспільства. Проаналізуємо ключові риси європейського досвіду формування соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління:

1. Мультикультуралізм:

Багатство культур та мов в багатьох європейських країнах призводить до застосування політики мультикультуралізму. Ця політика спрямована на захист прав та підтримку різних культурних спільнот.

Принципи мультикультуралізму, а саме: культурна рівність, визнання важливості культурної, релігійної та національної ідентичності груп меншин і позитивне усвідомлення соціального різноманіття, пустили коріння в Європі, перемігши нацизм та пропагуючи ідеї толерантності та гуманізму. Нідерланди є першою країною в Європі, яка запровадила політику мультикультуралізму. Вони першими почали виділяти кошти на допомогу іншим культурам: фінансували індуїстські та мусульманські школи, африканські культурні центри, радіо- та телепрограми мовами іммігрантів [7, 116].

Мультикультуралізм є важливим аспектом становлення та розвитку

публічного управління в багатьох країнах, таких як: Канада, Австралія, США, Велика Британія, Нідерланди, Нова Зеландія, Швеція, Норвегія, Франція, де існує велика кількість різних культурних, етнічних та релігійних груп. Ця концепція виникла в контексті розмаїття культур, мов, традицій та етнічних груп у багатьох сучасних суспільствах. Нижче подано ключові аспекти становлення та розвитку мультикультуралізму в публічному управлінні європейських країн:

- мультикультуралізм визнає та враховує різноманіття культур та етнічних груп у суспільстві, надаючи їм легітимність та рівноправ'я;
- публічне управління, сприяючи мультикультуралізму, забезпечує захист прав та свобод представників різних культурних та етнічних спільнот;
- стимулювання культурної різноманітності визнає та підтримує різні вирази культури, мов та традицій;
- політика мультикультуралізму може включати розвиток мовної політики, яка визнає та підтримує використання різних мов в суспільстві;
- розвиток сприятливого середовища для співробітництва та взаєморозуміння між різними культурами та групами є ключовим аспектом;
- мультикультуральне публічне управління прагне розвивати концепцію спільної громадянськості, де різні культурні групи відчують себе часткою єдиного суспільства;
- забезпечення освіти та соціалізації, що враховує різні культурні особливості, допомагає вирощувати розуміння та толерантність;
- публічне управління, спрямоване на мультикультуралізм, активно бореться з дискримінацією на ґрунті культурних та етнічних ознак;
- мультикультуральне управління враховує питання міграції, забезпечуючи інтеграцію та захист прав мігрантів;
- сприяння мультикультуралізму може виявлятися у відносинах з іншими країнами, обміні досвідом та спільних культурних ініціативах.

Ці аспекти демонструють, як мультикультуралізм стає не лише

соціокультурною політикою, але й ключовим елементом публічного управління, що формує сучасні суспільства.

2. Підтримка творчості та культурних індустрій

Багато країн Європи активно підтримують та розвивають творчість, культурні та креативні індустрії. Це може включати фінансову підтримку, створення культурних центрів та ініціативи з підтримки мистецтва.

Велика Британія надає фінансову підтримку різним видам мистецтв та культурних ініціатив через національну агенцією розвитку креативності та культури Arts Council England [<https://www.artscouncil.org.uk/developing-creativity-and-culture>], яка фінансують різноманітні проекти від театральних вистав до літературних заходів, розвиває навички, знання та мережі, щоб допомогти створити умови, за яких творчість і культура можуть процвітати по всій країні. У Великій Британії існують різноманітні програми підтримки та фонди, спрямовані на розвиток творчих галузей: British Film Institute (BFI) надає підтримку британському кінематографу, фінансуючи кіно проекти та ініціативи, спрямовані на розвиток галузі; National Lottery Heritage Fund надає гранти для проектів з збереження спадщини, архітектурних об'єктів та історичних місць; Creative Scotland – організація, яка підтримує та розвиває мистецтво, культуру та творчі індустрії в Шотландії; Arts Council of Wales – організація, яка фінансує та розвиває мистецтво та культуру в Уельсі; Crafts Council розробляє та підтримує ремесельні майстерні та творчих ремісників.

Франція визначається своєю багаторівневою культурною спадщиною та інноваційними підходами до мистецтва. Паризькі музеї та галереї, такі як Лувр і Centre Pompidou, стимулюють розвиток та виставки мистецтва. Франція має ряд програм та фондів, які спрямовані на підтримку та розвиток творчих галузей: Centre National des Arts Plastiques (CNAP) - французький національний центр сучасних мистецтв і графіки, який надає гранти та підтримку сучасним художникам; Centre National du Cinéma et de l'Image Animée (CNC) підтримує кінематографію та анімацію, надаючи

фінансову підтримку проектам у галузі кіно; Ministère de la Culture et de la Communication (Міністерство культури та комунікацій Франції) має різні програми та ініціативи для підтримки культурних проектів; Fondation d'entreprise Hermès – фондова організація, яка фінансує проекти у галузі мистецтва та ремесел; Fonds pour le Développement de la Vie Associative (FDVA) надає гранти та фінансову підтримку асоціаціям, включаючи творчі та культурні галузі; Institut Français підтримує розвиток міжнародного культурного обміну та сприяє проектам у галузі мистецтва та культури.

Італія славиться своєю культурною спадщиною, а міста, такі як Рим, Флоренція та Венеція, є центрами мистецтва та архітектури. Італія має кілька програм підтримки та фондів, які сприяють розвитку творчих галузей та культурних ініціатив: Ministero per i Beni e le Attività Culturali (MiBAC, Міністерство культури Італії) надають гранти, стипендії та фінансову підтримку проектам в галузі мистецтва, архітектури, археології та інших культурних напрямків; Fondo Unico per lo Spettacolo (FUS) надає фінансову підтримку сфері виставкових дійств, театральному мистецтву, музиці та іншим видам виставкової діяльності; Fondazione Italia Creativa спрямована на підтримку креативних галузей, таких як дизайн, мода, відеоігри, кіно та медіа; Agenzia Nazionale per lo Sviluppo dell'Autonomia Scolastica (ANSAS) підтримує розвиток та збереження культурної спадщини, зокрема через проекти, пов'язані з освітою та навчанням; Istituto per il Credito Sportivo надає фінансову підтримку спортивним та культурним проектам, спрямованим на підтримку спільнот та розвиток.

Іспанія має багатий культурний спадок, і багато міст підтримують розвиток мистецтва та культурних ініціатив. Наприклад, Барселона відома своєю творчою атмосферою. Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música (INAEM) надає підтримку театральному мистецтву, музиці та танцю в Іспанії через різноманітні програми та гранти. Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA) заохочує розвиток кінематографу та аудіовізуальних мистецтв шляхом фінансової підтримки проектів та

ініціатив. Acción Cultural Española (AC/E) – програми AC/E спрямовані на міжнародне поширення іспанської культури та мистецтва. Вони також надають гранти та фінансову підтримку проектам. Ministerio de Cultura y Deporte (Міністерство культури та спорту Іспанії) веде різні програми та ініціативи, спрямовані на розвиток культури та мистецтва. Fundación SGAE (Sociedad General de Autores y Editores) – організація надає підтримку авторам та творчим проектам в галузі музики, театру та кіно.

Амстердам та інші міста Нідерландів є центрами креативності та інновацій. Країна активно підтримує творчі галузі через різноманітні програми та фонди: Nederlands Filmfonds (Фонд кіно Нідерландів) надає фінансову підтримку нідерландському кінематографу та аудіовізуальним проектам; Fonds Podiumkunsten надає гранти та фінансову підтримку проектам у сфері виконавських мистецтв, таких як театр, танець та музика; Mondriaan Fonds підтримує образотворче мистецтво та дизайн у Нідерландах; Nederlands Letterenfonds – фонд літературного мистецтва, який фінансує літературні проекти, переклади та інші літературні ініціативи; Creative Industries Fund NL підтримує проекти в галузі креативних індустрій та дизайну; Stimuleringsfonds Creatieve Industrie сприяє інноваціям та розвитку творчих індустрій.

Ці країни визначаються високою культурною активністю та підтримкою творчих індустрій. Їхні ініціативи спрямовані на створення сприятливого середовища для розвитку та виразу творчості у всіх її формах.

3. Освіта та наука

Європейські країни приділяють велику увагу освіті та науці. Вони підтримують високий рівень освіти, стимулюють наукові дослідження та розвиток технологій, активно інвестують у розвиток освіти та науки, створюючи сприятливі умови для навчання та наукових досліджень.

Німеччина має високий стандарт вищої освіти, безкоштовні або низькі вартості навчання для студентів, а також інноваційні дослідження та університетські лабораторії. В Німеччині система публічного управління

освітою та науковою діяльністю базується на федеральній структурі, де федеральні землі (Bundesländer) відповідають за організацію та надання освітніх послуг. Освітні та наукові системи відомчі для кожної федеральної землі, і кожна земля відповідає за власні правила та стандарти щодо програми навчання, вимог до викладачів, адміністративні процедури та багато іншого. Освіта в Німеччині охоплює декілька рівнів, таких як дошкільна освіта, початкова, середня та вища освіта. Кожен рівень має власну структуру та правила. Вища освіта у Німеччині регулюється федеральними законами. Країна відома своїми високотехнологічними університетами та дослідницькими інститутами. Багато університетів мають автономію щодо прийняття рішень щодо програм, досліджень та бюджету.

У Німеччині наукова діяльність великою мірою підтримується через державні та федеральні програми фінансування. Багато дослідницьких інститутів та університетів активно залучаються до міжнародних дослідницьких проєктів. Державні міністерства освіти відповідають за розробку освітніх політик, навчальних програм, атестації вчителів та надання грантів. Фінансування освіти та науки значною мірою базується на податках та внесках федеральних земель.

Публічне управління освітою та науковою діяльністю в Німеччині визначається великою мірою принципами федералізму та має на меті забезпечення високої якості освіти та досліджень.

Швеція відома своєю високою якістю освіти, великою кількістю англійськомовних програм та активним інвестуванням у дослідження. У Швеції система публічного управління освітою та наукою базується на демократичних принципах та великій автономії для навчальних закладів. Однією з ключових рис системи управління освітою в Швеції є децентралізація та демократія на рівні шкіл та університетів. Рішення щодо навчальних програм, організації навчального процесу та вибору вчителів приймаються на місцевому рівні. Багато шкіл мають систему шкільного самоврядування, в якій студенти та вчителі мають можливість брати участь

у процесі управління школою. Забезпечення доступної та рівної освіти є однією з пріоритетних задач. Швеція визначається високим рівнем соціальної справедливості в освіті. Вища освіта в Швеції також базується на принципах демократії та автономії університетів. Університети мають велику свободу в управлінні своєю діяльністю та дослідженнями. Фінансування освіти та науки здійснюється з державного та регіонального бюджетів. Швеція активно вкладає кошти в дослідницькі програми та інновації та прагне забезпечити інклюзивну освіту, сприяючи різноманітності та враховуючи потреби всіх учнів.

Публічне управління освітою та науковою діяльністю в Швеції ставить за мету забезпечення якісної освіти та створення умов для розвитку індивідуальних здібностей та талантів кожного учня.

Фінляндія має високий рівень освіти та акцент на інноваційних підходах до навчання. В Фінляндії публічне управління освітою та науковою діяльністю є ключовим елементом суспільства, і це визначається рядом особливостей, що відокремлюють його від інших систем.

Однією з ключових особливостей фінської системи освіти є висока ступінь децентралізації. Відповідальність за організацію та здійснення навчальних програм покладається на місцеві управління освітою та навчальні заклади. Система освіти в Фінляндії активно прагне забезпечити рівні можливості для всіх учнів. Національна політика спрямована на зменшення соціальних нерівностей у доступі до освіти. Однією з унікальних рис фінської системи є акцент на ігровому підході до навчання у молодшому віці. Навчання спрямоване на розвиток креативності та критичного мислення. Фінляндія має нетрадиційний підхід до оцінювання, і великий акцент робиться на формативному оцінюванні. Екзамени вводяться лише в пізніших етапах освіти. Вчителі в Фінляндії мають високий ступінь автономії та професійної відповідальності. Професійна підготовка та розвиток вчителів є ключовими елементами системи. Фінляндія активно прагне реалізувати інклюзивну освіту, сприяючи різноманітності та

враховуючи потреби всіх учнів.

У сфері науки важливою є активна державна підтримка дослідницьких програм і високий ступінь співпраці між університетами та промисловістю. Фінляндія активно стимулює інновації та дослідження, сприяючи створенню знань, які мають великий вплив на суспільство та господарство.

Норвегія схожа на Фінляндію, вона активно підтримує освіту та науку, надаючи гранти для міжнародних студентів та дослідників.

Данія має ефективну систему вищої освіти та високий рівень наукових досліджень. В Данії публічне управління освітою та науковою діяльністю базується на принципах демократії, децентралізації та високої ступені автономії для навчальних закладів і вищих навчальних закладів.

Данська система освіти є децентралізованою, що означає, що місцеві органи самостійно визначають багато аспектів освіти. Муніципалітети мають велику автономію у визначенні програм, фінансуванні та організації навчання. Данія активно працює над забезпеченням рівних можливостей для всіх учнів. Інклюзивні підходи широко використовуються для забезпечення доступу до освіти для всіх. Вчителі в Данії мають високий рівень професійної автономії та відповідальності. Забезпечення їх професійного розвитку є важливою складовою системи.

Однією з особливостей данської системи освіти є акцент на ігровому підході до навчання, особливо на ранніх стадіях освіти. У вищій освіті велика увага приділяється дослідженням та розвитку інновацій. Вищі навчальні заклади мають значну автономію та взаємодіють із суспільством та промисловістю. Освітні та наукові програми фінансуються з державного бюджету, і існує система грантів для підтримки досліджень та інновацій. Данія активно розробляє стратегії національного розвитку, спрямовані на покращення якості освіти та підвищення конкурентоспроможності нації.

Данська система освіти та науки славиться своєю ефективністю, високим стандартом навчання та активною підтримкою дослідницької

діяльності.

Нідерланди знамениті своєю вищою освітою на англійській мові та інтенсивними дослідженнями у різних галузях.

Швейцарія визнана своїм науковим потенціалом та високоякісною освітою, яка визначається федеральним характером країни та високим ступенем децентралізації. Освітні та наукові питання регулюються як на федеральному, так і на кантонському рівнях. Федеральний уряд визначає загальні принципи та стандарти освіти, але багато відповідальностей передаються кантонам (регіональним урядам). Кожен кантон має власні освітні закони та програми.

Система освіти в Швейцарії охоплює три рівні: обов'язкова шкільна освіта (основна та середня школа), професійна освіта та вища освіта. Швейцарія славиться своєю високорозвинутою системою професійної освіти, яка поєднує теоретичне навчання та практичний досвід у підприємствах. Вища освіта в Швейцарії представлена університетами та фаховими вищими школами. Багато університетів регулюються кантонами.

Швейцарія активно розвиває національні стратегії освіти та науки, а також активно співпрацює з міжнародними дослідницькими та освітніми програмами. У зв'язку з багатомовністю країни, багато програм навчання доступні як на німецькій, так і на французькій, італійській та ретороманській мовах. Більшість освітніх та наукових інституцій у Швейцарії фінансуються як за рахунок публічних, так і за рахунок приватних коштів. Університети та дослідницькі інститути активно співпрацюють з промисловістю, сприяючи інноваціям та розвитку технологій. Система освіти та науки в Швейцарії характеризується високою якістю, багатомовністю та активною роллю кантонів у визначенні освітніх політик.

Велика Британія має одну з найстаріших та найпрестижніших систем вищої освіти та активно взаємодіє зі світовими науковими спільнотами, базується на децентралізації та включає об'єднані системи Англії,

Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії. Ця система характеризується специфічними особливостями для кожної країни.

Освітні системи Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії мають велику ступінь автономії та відповідальності перед власними урядами та органами управління освітою. Обов'язкова освіта включає навчання у початковій та середній школі. Вона регулюється законодавством та стандартами, встановленими відповідними владами кожної країни. Система вищої освіти включає університети та фахові коледжі. Вищі навчальні заклади фінансуються з різних джерел, включаючи державний бюджет, плату за навчання та приватне фінансування. Велика частина фінансування освіти та науки надходить від держави. Програми досліджень та інновацій можуть також залучати гранти та пожертвування. Органи оцінки та рейтингові агентства відіграють важливу роль у визначенні якості та результативності освітніх закладів. Британія активно працює над забезпеченням інклюзивної освіти та рівних можливостей для всіх груп населення. Англійська є основною мовою навчання, але є підтримка та можливості для навчання на різних мовах, зокрема в Уельсі та Шотландії.

Публічне управління освітою та наукою в Об'єднаному Королівстві регулюється рядом законів, положень та агентств, що сприяють високій якості освіти та розвитку науки.

Ці країни розглядають освіту та науку як стратегічно важливі сфери і приділяють їм значну увагу та ресурси для забезпечення їхнього сталого розвитку.

4. Мовна політика

У багатьох країнах важливе значення приділяється мовній політиці, спрямованій на збереження мовної різноманітності та підтримку мов, які є частиною культурної спадщини. Мовна політика в країнах Європи може варіюватися в залежності від культурних, історичних та політичних контекстів. Однією з найважливіших аспектів мовної політики є підтримка та розвиток мов, які є офіційними в кожній країні. Деякі країни активно

прагнуть забезпечити рівноправ'я різних мов, зокрема тих, які визнані офіційними або національними мовами.

У Швейцарії існує багатомовність через чотири офіційні мови: німецька, французька, італійська та ретороманська. Кожен кантон має свою основну мову, і державна політика сприяє розвитку та підтримці усіх цих мов. Бельгія також є багатомовною країною з трьома офіційними мовами: голландською, французькою та нідерландською. Уряд підтримує рівноправ'я мов та розвиток культур кожного лінгвістичного співтовариства. В Іспанії офіційною мовою є іспанська (каталонська, галісійська та баскська також мають статус регіональних мов). Державна політика підтримує розвиток цих мов та забезпечує їх використання в різних сферах суспільства. Фінляндія активно підтримує обидві офіційні мови, фінську та шведську. Уряд регулює мовні права та сприяє рівноправ'ю мов в освіті та інших галузях. Канада є багатомовною країною з двома офіційними мовами – англійською та французькою. Уряд Канади активно підтримує обидві мови та забезпечує їх рівноправність у всіх сферах життя.

Ці приклади демонструють, як різні країни враховують та розвивають свою мовну політику, ставлячи акцент на різноманіття та рівноправ'я мов.

5. Збереження історичної спадщини

Збереження історичної спадщини є важливим завданням для багатьох країн Європи, оскільки цей континент має довгу історію та розмаїття культурних пам'яток. Багато країн активно підтримують та розвивають публічне управління у сфері збереження історичної спадщини.

Італія має велику кількість історичних пам'яток, таких як Колізей, Флоренція, Рим та інші. Державні та регіональні органи Італії визначаються за збереженням та реставрацією цих пам'яток, а також визначенням стратегій для їхнього подальшого розвитку.

Франція славиться своїми історичними архітектурними шедеврами, такими як Ейфелева вежа, Лувр, Версаль та інші. У країні існує державна

політика, спрямована на збереження та просування історичної спадщини.

Спадщина Великої Британії включає такі об'єкти, як Тауер, Букінгемський палац, Стоунгендж та інші. Національні та регіональні органи займаються збереженням та розвитком цих пам'яток.

Іспанія має свою унікальну історію та архітектурні скарби, такі як Альгамбра, Саграда Фамілія та інші. Державна служба збереження історичної спадщини в Іспанії відповідає за збереження та популяризацію цих об'єктів.

Греція володіє величезною кількістю античних пам'яток, таких як Акрополь, Дельфі, Олімпія та інші. Владні органи здійснюють заходи з охорони та збереження цих визначних місць.

Ці країни вкладають зусилля в публічне управління, спрямоване на збереження та розвиток історичної спадщини, забезпечуючи тим самим, що ці об'єкти залишаться доступними та збереженими для наступних поколінь.

6. Програми культурного обміну

Культурний обмін та співпраця є важливим елементом європейської соціокультурної політики. Різні програми та ініціативи сприяють обміну ідеями, традиціями та мистецтвом між країнами. Культурний обмін важливий для збагачення та розуміння різноманіття культур між країнами. Європейські країни мають різні програми культурного обміну, спрямовані на сприяння міжнародної співпраці та взаєморозуміння. Ось деякі приклади програм культурного обміну в країнах Європи:

Erasmus+: програма Європейського Союзу для освітнього, навчального, молодіжного та спортивного обміну. Erasmus+ надає можливості для студентів, викладачів, молоді та професіоналів в галузі освіти та молодіжних справ для навчання, викладання, стажування та участі в проектах.

Creative Europe – програма спрямована на підтримку культурної та творчої галузі в Європейському Союзі. Вона фінансує проекти у сферах кіно, телебачення, музики, книги, мистецтва та інших культурних секторів.

European Voluntary Service (EVS) – програма молодіжного обміну, яка надає можливості для молоді віком 17-30 років виконувати волонтерську роботу в інших країнах. EVS сприяє розвитку міжкультурної розуміння та особистого росту.

Eurodesk – мережа інформаційних пунктів для молоді, яка надає інформацію про можливості для молоді в Європі, включаючи обмін і стажування.

Cultural Bridges – ініціатива, яка підтримує проекти в галузі культурного обміну та співпраці між різними країнами.

Baltic Sea Cultural Centre (CBSS) – програма, яка підтримує культурний обмін та співпрацю в країнах Балтійського регіону.

Ці програми спрямовані на підтримку співпраці, взаєморозуміння та обміну між різними культурами в Європі.

7. Гуманітарна допомога

Країни Європи активно підтримують та розвивають публічне управління гуманітарної допомоги, спрямоване на вирішення глобальних гуманітарних викликів та надання допомоги тим, хто перебуває в складних гуманітарних умовах. Норвегія відома своєю великою підтримкою гуманітарних ініціатив та внеском в міжнародні гуманітарні організації. Швеція є однією з країн, яка активно сприяє гуманітарним програмам та ініціативам, спрямованим на поліпшення умов життя людей в кризових регіонах. Данія приділяє значну увагу гуманітарним питанням і приймає активну участь у наданні гуманітарної допомоги у разі криз та лих. Германія розглядає гуманітарну допомогу як важливу складову своєї зовнішньої політики і активно співпрацює з міжнародними гуманітарними організаціями. Франція приділяє увагу гуманітарним питанням і допомагає в ситуаціях гуманітарних криз, надаючи допомогу через власні програми та у співпраці з іншими країнами.

Ці країни співпрацюють з різними гуманітарними організаціями, міжнародними установами та іншими країнами для координування та

надання допомоги тим, хто потребує допомоги в кризових ситуаціях.

8. Сприяння різноманітності та інклюзивності

Європейські країни розвивають політику, спрямовану на підтримку різноманітності та інклюзивності в суспільстві, а також на захист прав менших культурних та соціальних груп, виявляють активний інтерес та здійснюють заходи для підтримки різноманітності та інклюзивності в публічному управлінні. Деякі з цих країн демонструють передовий досвід та реалізують ініціативи, спрямовані на створення більш інклюзивних та різноманітних органів влади та управлінських структур.

Швеція визначається своєю стратегією на користь інклюзивності. Держава активно сприяє різноманітності та включеності в різних сферах суспільства, включаючи публічний сектор. Норвегія вживає заходів для забезпечення різноманітності в управлінських органах та державних установах. Ініціативи включають створення умов для участі представників різних соціокультурних груп у владних структурах. Нідерланди акцентують на різноманітності в органах влади та державних установах. Здійснюються заходи для забезпечення представленості різних груп громадян у владних інстанціях. Франція розвиває політику, спрямовану на інклюзивність та різноманітність в управлінні. Однією з ініціатив є забезпечення більш ефективного представлення жінок та інших меншин у політиці. Німеччина також активно дбає про інклюзивність та різноманітність у сферах управління та влади. Програми спрямовані на включення різних груп громадян у прийняття рішень.

Таким чином, ключові риси європейського досвіду формування соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління є лише загальними тенденціями, і кожна країна може мати свої унікальні особливості в соціокультурній політиці відповідно до власної історії, традицій та сучасних викликів.

2.2. Діагностика проблем соціокультурних детермінант публічного управління в умовах війни

Наслідки російської агресії суттєво впливають на соціокультурні детермінанти становлення та розвитку публічного управління. Проаналізуємо основні проблеми, які спостерігаємо в Україні в умовах воєнного стану:

1. Дестабілізація суспільства:

Війна призводить до загострення соціальних конфліктів та викликає дестабілізацію суспільства, що спричиняє зміни в соціокультурних цінностях та взаємовідносинах.

Війна призвела до загострення соціальних конфліктів і викликала дестабілізацію суспільства. Це може мати різні наслідки для соціокультурних цінностей та взаємовідносин. Проаналізуємо деякі з основних аспектів, які можуть виникнути внаслідок воєнного конфлікту:

1) війна може призвести до переосмислення соціальних цінностей суспільства. Поняття миру, безпеки та справедливості можуть стати більш актуальними та цінними;

2) суспільство може розділитися на різні групи, що може призвести до збільшення соціальної поляризації та взаємних суперечок;

3) воєнний конфлікт часто супроводжується соціальною напругою через розбіжності в поглядах, інтересах та ідеологіях;

4) війна може викликати або поглибити етнічні та релігійні розбіжності, що впливає на соціокультурний ландшафт;

5) військові дії можуть призвести до втрат у сім'ях та спільнотах, що впливає на стабільність та взаємовідносини;

6) війна може спричинити зруйнування соціальних інфраструктур, таких як школи, лікарні та інші установи, що може мати довготривалий вплив на суспільство;

7) умови війни можуть призводити до психологічних травм, що впливають на поведінку та ментальний стан індивідів;

8) громадянське суспільство може переглядати свою роль та відповідальність в умовах війни, що може призвести до нових форм громадянської активності та участі.

Аспекти дестабілізації суспільства підкреслюють важливість розуміння соціокультурних динамік, які можуть виникнути під час воєнного стану, для ефективного врегулювання конфліктів, відновлення суспільства та забезпечення миру та стабільності.

2. Руйнування інфраструктури:

Військові дії призводять до руйнування інфраструктури, включаючи освітні та адміністративні установи, що ускладнює процеси публічного управління.

«Сума прямої задокументованої шкоди, завданої інфраструктурі України, станом на 1 вересня 2023 року сягнула \$151,2 млрд, що на \$700 млн більше, ніж у червні, повідомила Київська школа економіки (KSE).

Згідно з повідомленням, у загальному обсязі прямих збитків найбільша частка належить втратам житлового фонду - \$55,9 млрд. Унаслідок бойових дій зруйновано або пошкоджено 167,2 тис. об'єктів житлового фонду, із них 147,8 тис. - приватні будинки, 19,1 тис. - багатоквартирні, 0,35 тис. - гуртожитки.

На другому і третьому місці за сумою збитків - сфери інфраструктури та промисловості і втрати підприємств: \$36,6 млрд і \$11,4 млрд відповідно.

Крім того, з початку бойових дій пошкоджено 18 аеропортів і цивільних аеродромів країни, 344 мости та мостові переходи, понад 25 тис. км автомобільних шляхів державного і місцевого значення та комунальних доріг. Втрати у сфері промисловості налічують щонайменше 426 великих і середніх приватних підприємств і державних компаній.

Сфері освіти на початок вересня-2023 завдано збитків на \$10,1 млрд (+\$400 млн). Загальна кількість пошкоджених і зруйнованих освітніх

об'єктів перевищує 3,5 тис., серед них 1,7 тис. закладів середньої освіти, понад 1 тис. - дошкільної, 586 - вищої освіти.

У KSE наголосили на зростанні збитків у сфері охорони здоров'я, які оцінюються у \$2,9 млрд. Загалом зруйновано або пошкоджено 1223 медзаклади, зокрема 384 лікарні та 352 амбулаторії». [10]

3. Міграційні потоки та рух населення:

Війна може спричинити значні міграційні потоки та рух населення, що ставить певні виклики перед системами соціокультурних детермінант та управління. «Повномасштабна агресія проти України створила нові виклики та загрози для країн: для України як жертви агресії; для країн ЄС, як до держав, які надають тимчасовий притулок українським громадянам-втікачам від війни; для інших країн, які приймають у себе українських біженців. До категорії останніх потрапляють і країни-учасники Східного партнерства – Молдова, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Білорусь. Представлене дослідження присвячене розгляду сучасних процесів вимушеної еміграції, з урахуванням Східного партнерства як ініціативи, спрямованої на розвиток цивілізованих міграційних процесів з країнами ЄС» [11]

За даними Національного інституту стратегічних досліджень: «в умовах воєнних дій в Україні чисельність та напрями переміщень цивільного населення постійно змінюються. Тому діапазон оцінок масштабу втрат людського потенціалу в результаті масового виїзду за кордон біженців війни залишається досить широким. Найбільш вживаними є оцінки Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), що формуються на основі інформації держав, які надали притулок біженцям з України, а також даних щодо перетину кордонів» [15].

«Згідно з цими даними, станом на початок квітня 2023 р., чисельність вимушених мігрантів з України становила 8,16 млн осіб, зокрема 5 млн осіб зареєстровано як користувачів тимчасового захисту (чи подібних форм захисту) відповідно до національного законодавства в Європі. Найбільше

українців перебуває в Польщі – 1,58 млн осіб, Німеччині – 0,92 млн осіб, Чехії – 0,5 млн осіб.

Між тим, отримати тимчасовий захист могли не лише українці, які виїхали з країни після 24 лютого 2022 р., а й ті, які з різних причин (приватні справи, відрядження, лікування, туризм тощо) на момент вторгнення перебували за кордоном і з безпекових міркувань не могли повернутися на Батьківщину. Тобто, чисельність користувачів тимчасового захисту є більшою за чисельність українців, які виїхали після початку російської навали» [63].

Значною мірою подальші плани біженців залежать від цілей, які вони ставили перед собою, покидаючи країну. Звичайно, якщо більшість українців роблять це з міркувань безпеки, деякі користуються можливістю подорожувати до більш успішних і заможних країн. Їх життєвий план, очевидно, полягає в тому, щоб довше залишитися в країні перебування. Результати опитування в 36 країнах, проведеного міжнародним дослідницьким холдингом «4Science», свідчать, що серед тих, хто не хоче повертатися в Україну, більшість планували іммігрувати до Європи ще до війни (54%). В основному це високоосвічені молоді люди віком до 35 років, 64% з яких володіють однією або кількома іноземними мовами [27].

Оцінюючи перспективи повернення, слід мати на увазі, що притулок, наданий українцям, є тимчасовим і закінчиться, коли ситуація в Україні нормалізується, після чого приймаюча країна вирішуватиме, хто залишиться, а хто повернеться, залежно від внутрішніх інтересів та умов ринку праці. Приймаючі країни, зацікавлені у поповненні власних людських ресурсів, можуть прагнути утримати на своїй території кваліфікованих спеціалістів і молодь. Літні люди з нижчим рівнем освіти мають менше можливостей залишитися за кордоном. Також необхідно враховувати той факт, що незважаючи на вищу освіту, українські біженці часто змушені працювати за кордоном на роботах, несумісних з їх кваліфікацією, що може призвести до втрати важливих трудових навичок та дискваліфікації.

4. Зростання соціально-економічних проблем, таких як безробіття, бідність та соціальна нерівність.

Війна росії в Україні спричинила падіння реального валового внутрішнього продукту (ВВП) України на 29% у 2022 році. Соціальні наслідки є руйнівними: багато людей змушені залишити свої домівки, втратили роботу та знизили купівельну спроможність сімей. Точна кількість українців, переміщених всередині країни та за кордоном, невідома, але є деякі оцінки, наведені нижче. Немає точної інформації про жертви серед цивільного населення під час війни, але за оцінками, кількість загиблих під час війни сягає 30 000 осіб. Зокрема, з 24 лютого 2022 року по 2 січня 2023 року УВКПЛ зафіксувало 17 994 жертви серед цивільного населення України: 6 919 загиблих і 11 075 поранених.

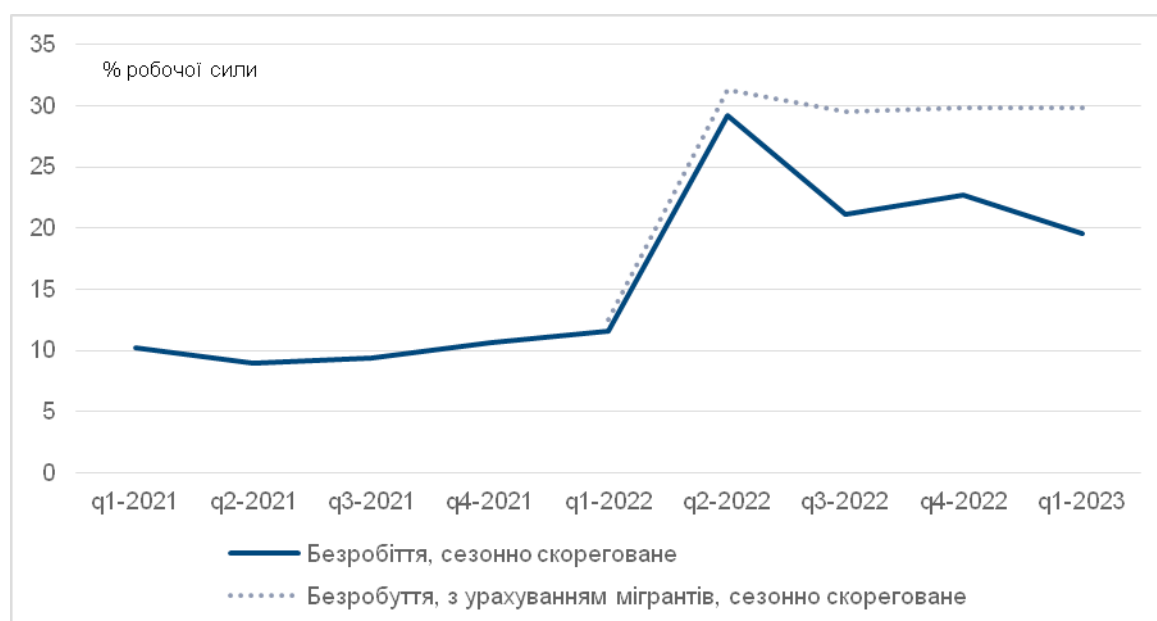

Рисунок 2.1. Рівень безробіття, методологія МОП, 2021-2023 рр.

Після тотальної агресії Українська статистична служба припинила публікувати статистику безробіття. За оцінками НБУ, у 2022 році кількість безробітних різко зросла, досягнувши влітку 2022 року близько 30% економічно активного населення через зниження економічної активності та значне зростання внутрішньої міграції (метод МОП). До кінця 2022 року рівень безробіття впав до 23%, оскільки економічна активність

стабілізувалася, а масштабна еміграція зменшила тиск на внутрішній ринок праці. Ця тенденція зберіглась і в 2023 році. Однак, якщо розглядати іммігрантів як частину української робочої сили, рівень безробіття залишається близько 30%.

Станом на червень 2023 року в Україні було зареєстровано лише 113 тисяч безробітних, що становить менше одного відсотка робочої сили. Кількість зареєстрованих безробітних у грудні 2022 року порівняно з відповідним періодом минулого року зменшилася на 37%, тоді як у червні 2023 року в річному обчисленні зменшилася на 64%. Це зниження економічно не виправдане з огляду на падіння економічної активності та прогнозоване зростання безробіття за методологією МОП. Однак ці тенденції можна пояснити політичними змінами.

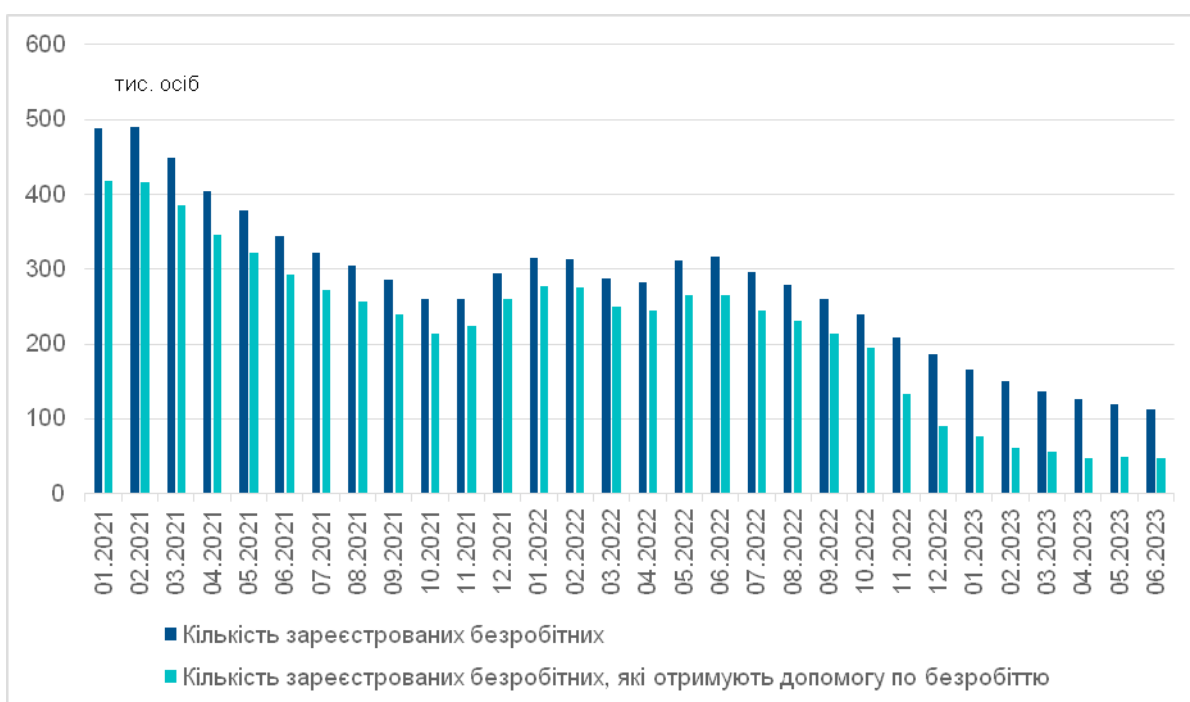

Рисунок 2.2: Зареєстроване безробіття, 2021-2023

Однією з можливих причин низького рівня реєстрації безробітних та меншої кількості безробітних може бути обмеження тривалості та розміру допомоги по безробіттю. Оскільки період отримання допомоги по безробіттю обмежений 90 днями, кількість осіб, які отримували допомогу з безробіття, на кінець 2022 року зменшилася на 66% порівняно з відповідним

періодом минулого року, а в червні 2023 року річне зменшення становило 82%.

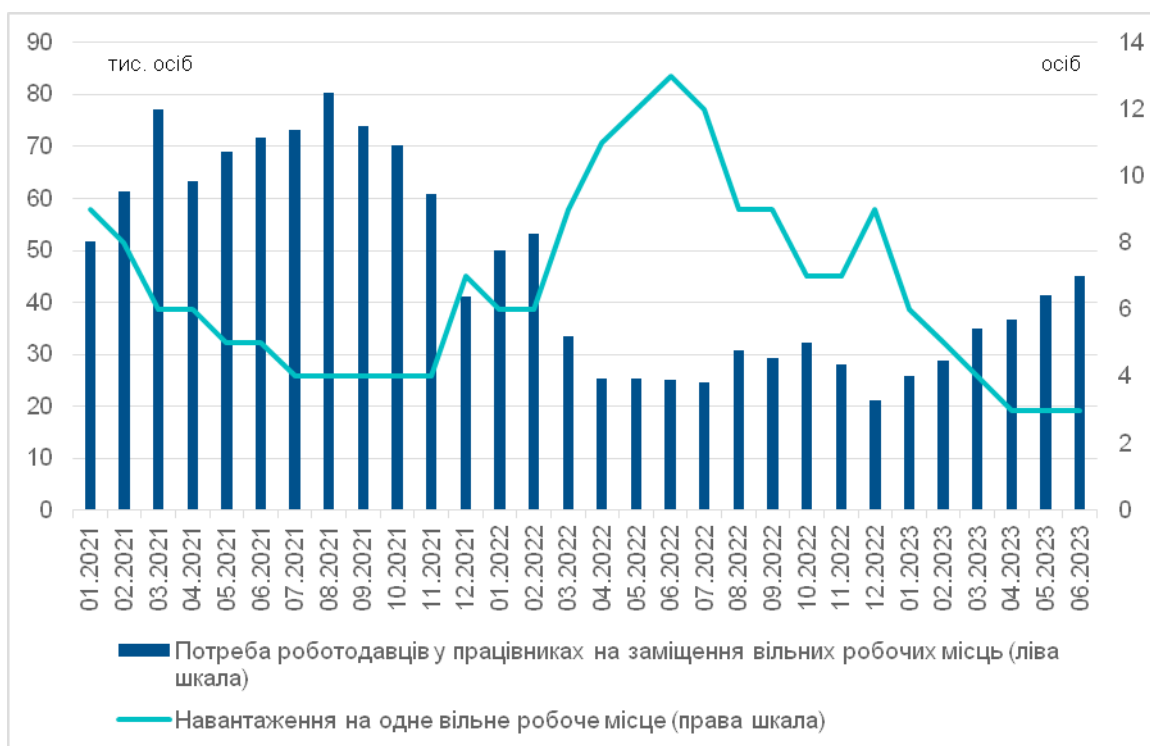

Рисунок 2.3. Ринок праці, 2021-2022

Водночас кількість вакансій зменшилась і залишається нижчою, ніж до лютого 2022 року, хоча з початку 2023 року ситуація неухильно покращується. Одразу після загального вторгнення зросло навантаження зареєстрованих безробітних на вакансії, а якби врахувати оцінки НСБ щодо безробіття, то ця цифра була б набагато вищою. Однак до середини 2023 року навантаження на одну вакансію буде ще меншим, ніж у 2021 році.

Враховуючи бюджетні обмеження, скорочення допомоги по безробіттю під час війни може бути виправданим. Однак, з точки зору соціальної політики, адекватність цих заходів може бути під сумнівом, оскільки ці виплати є частиною системи соціального захисту. Крім того, обмеження щодо зменшення виплат соціального страхування незалежно від років соціального стажу спотворюють стимули до офіційної зайнятості та сприяють неформальній зайнятості. Це, у свою чергу, означає зниження податків на прибуток і соціальних внесків, що негативно вплине на

майбутні бюджетні надходження та доходи фонду соціального страхування.

У ситуації, коли національне багатство створюється не функціонуючою економікою, а потоками міжнародної допомоги, роль середнього класу стає мінімальною.

За даними Світового банку, понад 20 відсотків українців живуть у бідності. Згідно зі звітом ООН, станом на 8 грудня допомоги потребували 17,7 мільйона людей. З них 9,3 мільйона людей потребують продовольчої допомоги та засобів до існування, приблизно 14,5 мільйонів людей в Україні потребують медичної допомоги, а приблизно 16 мільйонів людей в Україні потребують допомоги з водою, санітарією та гігієною. Тотальна війна росії в Україні спричинила зростання інфляції, що знизило купівельну спроможність домогосподарств. Порівняно з груднем 2021 року споживчі ціни у грудні 2022 року зросли на 26,6% у річному обчисленні. Ціни на продукти харчування зросли на 34,4% щорічно, найбільше вдаривши по бідних сім'ях. Тим часом ціни на доставку, в першу чергу на бензин, зросли на 42,9% порівняно з аналогічним періодом минулого року, особливо тому, що російські війська значною мірою зруйнували нафтопереробні заводи та сховища палива. Проте уряд вирішив підвищити тарифи на житлово-комунальні послуги та стримати інфляцію.

З перших днів повномасштабного вторгнення росії в Україну український уряд розпочав переговори з міжнародними партнерами про надання фінансової допомоги для забезпечення своєчасного фінансування першочергових видатків. У той час як внутрішні джерела фінансуватимуть оборону та безпеку, міжнародна допомога також буде потрібна для своєчасного фінансування інших видатків. Міжнародний валютний фонд швидко виділив Україні \$1,4 млрд, а Євросоюз у березні та травні надав 600 млн євро пільгових кредитів.

Згодом значна частина фінансової допомоги надійшла від Сполучених Штатів і Європейського Союзу, а також інших країн. Хоча всі ці гроші використовуються не для оборони, їх розподіл, здається, не є чітко

визначеним, за винятком фінансування, яке надається Сполученим Штатам через Світовий банк. Проект «Витрати на розбудову національної адміністративної спроможності» (Програма PEACE) адмініструється Світовим банком і фінансується переважно за рахунок грантів США для відшкодування уряду України різноманітних витрат. Спочатку програма передбачала відшкодування заробітної плати державним службовцям і освітянам державного сектору, але зі збільшенням фінансування США програму розширили, щоб охопити багато видів соціальних видатків. США виділяють бюджетні трансферти на виплату пенсій, виплат внутрішньо переміщеним особам, житлові субсидії, соціальні виплати гарантованого мінімального доходу (ГМД) та соціальну допомогу дітям-інвалідам і дорослим інвалідам з дитинства. Крім того, відшкодовується вартість програми медичних гарантій (MPG), яка надає безкоштовні медичні послуги, гарантовані державою.

5. Психологічні травми та соціокультурні зміни:

Умови війни призводять до психологічних травм та змін в соціокультурних цінностях населення, що впливає на його сприйняття та участь у публічному управлінні:

5.1. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): стрес, страх та травми для осіб, які переживають конфлікт. ПТСР може виникнути від прямих бойових дій, а також від втрат близьких, евакуації та інших стресових ситуацій.

5.2. Зміни в сприйнятті та значеннях: війна змінює спосіб, яким суспільство сприймає цінності та призначення. Це може викликати перегляд соціокультурних стандартів і спричинити нові обрані цінності та погляди.

5.3. Розлад у сім'ї та спільноті: війна розриває сімейні та громадські структури, спричиняючи втрати та розлуки, що впливає на соціокультурні взаємини та розподіл ролей в сім'ї та громаді.

5.4. Зміни в поведінці та сприйнятті інших: війна призводить до змін у поведінці та сприйнятті інших людей; з'являються нові форми взаємодії, в

тому числі інтеракції з біженцями, ветеранами, людьми, які втратили близьких.

5.5. Масовий психологічний тиск: війна створює атмосферу страху та напруги, що впливає на психічний стан великої кількості людей, що призводить до колективного стресу та впливає на соціокультурні процеси в суспільстві.

5.6. Спроби адаптації та відновлення: особи, що пережили війну, можуть виявити спроби адаптації та відновлення, що сприяє пошуку нових шляхів для вираження та розуміння своїх досвідів.

5.7. Потреба у психологічній підтримці: зміни в соціокультурному середовищі можуть підсилити потребу в психологічній підтримці та терапії для тих, хто стикався з військовими діями та іншими стресовими ситуаціями.

Важливо враховувати, що психологічні травми та соціокультурні зміни є складними та індивідуальними процесами, і вони можуть виявлятися по-різному у різних індивідів та спільнотах. Забезпечення психологічної допомоги та сприяння процесам відновлення може бути ключовим для підтримки тих, хто пережив військові конфлікти.

6. Обмеження політичної свободи:

Ситуація в Україні в умовах війни, зокрема на прифронтових територіях країни, де триває збройний конфлікт, може призводити до обмежень політичної свободи, що унеможлиблює розвиток демократичних інститутів та публічного управління. Обставини воєнного стану вимагають введення тимчасових обмежень для забезпечення безпеки та уникнення загроз національній безпеці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Тимчасові обмеження для забезпечення безпеки та уникнення загроз національній безпеці, які призводять до обмежень політичної свободи

Цензура та контроль над ЗМІ	Уряд може застосовувати цензурні заходи або контролювати інформаційні потоки для забезпечення безпеки та запобігання розповсюдженню пропаганди, що може загрожувати національній безпеці.
Обмеження прав зборів та свободи слова	У воєнний період може бути обмежена можливість проведення масових заходів та вираження певних поглядів, які вважаються загрозовими для безпеки країни.
Обмеження політичної активності	Органи влади можуть обмежувати політичну активність окремих осіб або політичних груп, які вважаються небезпечними для національної безпеки.
Введення воєнного стану та інших заходів	У випадку загострення конфлікту може бути оголошений воєнний стан, що дає владі широкі повноваження для забезпечення безпеки. Це може включати обмеження руху, введення комендантської години та інші обмежувальні заходи.
Мобілізація та запровадження консервативних заходів	У воєнний час може бути введена мобілізація, а також здійснюватися обмеження певних громадянських свобод з метою забезпечення безпеки та ефективності оборонних заходів.
Міжнародний тиск та санкції	Міжнародна спільнота може застосовувати тиск на країну, введення санкцій або інших обмежень у випадку порушень прав людини чи міжнародних норм військового конфлікту.

Важливо, щоб будь-які обмеження відповідали конкретним вимогам безпеки, були тимчасовими та не порушували основні права та свободи людини в умовах воєнного конфлікту.

7. Нестабільність управління:

Умови війни часто створюють нестабільність у сфері публічного управління, адже урядові та адміністративні структури можуть бути відчуженими, зруйнованими або просто неспроможними забезпечити ефективне управління.

Нестабільність публічного управління в умовах війни може бути викликана рядом факторів, пов'язаних із самим конфліктом та його впливом на державні інституції та громадянське суспільство. Ось деякі аспекти, які можуть призводити до нестабільності в публічному управлінні під час воєнного конфлікту:

– втрата контролю державних органів над певними територіями, що

ускладнює забезпечення нормального функціонування адміністративних та соціальних служб;

- економічні труднощі, руйнування інфраструктури та знищення виробничих потужностей, що призводить до нестабільності в управлінні економікою та фінансами;

- втрата довіри громадян до влади та легітимності влади через невідповідність їх очікувань та невдачу вирішення проблем, пов'язаних із війною. це може впливати на легітимність та стабільність владних структур;

- переселення та внутрішньо-державні міграції викликані масштабним переселенням та внутрішньо-державною міграцією, що ставить виклик перед управлінням соціальними та економічними аспектами переселення;

- збої в наданні соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта та соціальна підтримка, особливо в зоні конфлікту;

- корупція та неправомірна поведінка в державних структурах;

- погіршення діяльності громадянського суспільства, подолання політичної активності та порушення прав людини;

- міжнародна спільнота може застосовувати тиск на владу та вводити санкції в разі порушень міжнародних стандартів, що також може впливати на стабільність управління;

- нестабільність у публічному управлінні в умовах війни вимагає комплексного підходу для вирішення проблем та відновлення стабільності в суспільстві.

8. Підвищене завдання забезпечення безпеки

Зміна пріоритетів у зв'язку зі збільшеним завданням забезпечення безпеки може вплинути на ефективність публічного управління та відволікти ресурси від соціокультурних ініціатив.

Умови війни ставлять підвищені виклики перед системою публічного управління у сфері забезпечення безпеки. Ось деякі аспекти, які підвищують завдання забезпечення безпеки публічного управління в умовах війни:

- терористичні загрози та акти насильства, які вимагають ефективних заходів з боку публічного управління для запобігання та реагування на них;
- завдання забезпечення безпеки зокрема полягає в відстоюванні від зовнішніх загроз та агресії, а також в плануванні та реалізації стратегій оборони;
- захист критично важливих об'єктів та інфраструктури, таких як енергетика, транспорт, телекомунікації тощо;
- зростання кіберзагроз та атак у військовий період вимагає від публічного управління підвищеної уваги до кібербезпеки для захисту важливих інформаційних ресурсів;
- забезпечення безпеки громадян та гуманітарних зусиль у військових зонах є критично важливим завданням, яке потребує координації публічного управління та гуманітарних організацій;
- публічне управління в умовах війни повинно активно займатися врегулюванням конфліктів та підтримкою миротворчих ініціатив;
- забезпечення безпеки вимагає постійного моніторингу подій, оцінки загроз та швидкого реагування на виникаючі ситуації;
- органи публічного управління повинні ефективно співпрацювати із силами безпеки, включаючи армію, поліцію, спецслужби, для спільного забезпечення безпеки країни;
- розвинені механізми кризового управління та планування дозволяють публічному управлінню ефективно реагувати на непередбачені ситуації та кризи.

Таким чином, забезпечення безпеки в умовах війни вимагає від публічного управління високого рівня стратегічності, координації та готовності до швидкого та ефективного втручання.

Розв'язання цих проблем у військових умовах вимагає комплексного підходу, який орієнтований на відновлення інфраструктури, соціально-економічний розвиток, врахування психосоціальних аспектів та збереження демократичних цінностей.

2.3. Практичні рекомендації щодо удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період

Трансформація систем державного управління суспільним розвитком базується на переосмисленні ролі держави у її взаємовідносинах з громадянами як користувачами послуг. Сучасна соціально відповідальна держава характеризується перетворенням із «принципала соціальної держави» на «представника громадянського суспільства» та ґрунтується на горизонтальній субсидіарній моделі держави та громадянського суспільства, апорукою демократичного розвитку та важливою передумовою є інтеграція соціальної допомоги та сучасних інноваційних проектів [17-18]. Світовий досвід показує, що без активної регуляторної ролі держави неможливо мати ефективну, соціально орієнтовану ринкову економіку та сформувати ефективну національну соціальну безпеку. Передумовою модернізації системи публічного управління у соціальній сфері є децентралізація, для успішного здійснення якої необхідні чіткі принципи, форми і методи розподілу та повноважень між різними рівнями влади.

На цьому етапі удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління має ознаки виходу з-під контролю, що призводить до серйозної деформації суспільства. До основних загроз належать: програма економічних реформ країни та результати її реалізації, які не відповідають встановленим суспільним пріоритетам; неефективність національної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, викорінення бідності та збалансування продуктивності зайнятості працездатного населення; охорона здоров'я та соціальна криза; криза в системі захисту, що призводить до небезпечного погіршення стану здоров'я населення; поширення соціальних хвороб, особливо наркоманії та алкоголізму; поглиблення демографічної кризи та

старіння країни; зменшення доступу до якісної освіти для представників бідних верств суспільства; прояви морального і духовного падіння суспільства; посилення бездоглядності, безпритульності дітей і підлітків; неконтрольований міграційний процес і виїзд з країни кваліфікованої робочої сили; скорочення чисельності населення та його природний приріст [3].

«Головним пріоритетом удосконалення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період має бути не лише якісна та адекватна підтримка громадян з інвалідністю чи інших уразливих верств населення, а й насамперед створення ефективних механізмів запобігання можливим загрозам і ризикам. Ключовою є розробка ефективної соціальної, економічної та культурної політики та впровадження інституційних реформ, пов'язаних із забезпеченням стандартів і гарантій для сучасного суспільства. Тому в сучасних умовах необхідна трансформація права на соціальне забезпечення у право на соціальний захист. Під соціальним захистом слід розуміти встановлену державою відповідно до законодавства систему правових, фінансово-економічних та організаційних засобів і методів, спрямованих на захист населення від несприятливих наслідків соціальних ризиків» [8].

Серед загальних напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період слід виділити такі моменти:

– їх складність, по суті, є інтегрованим цілим, а невзаємозамінність їх елементів підвищує ефективність планування та витрачання ресурсів, надаючи більше можливостей для поєднання активних програм і заходів, які використовують і покращують гуманітарний потенціал продуктивних суспільств, потенційний вплив на населення та сфери соціального захисту;

- унормування та стандартизація державного громадського страхування, окреслення змісту соціального договору, визначення умов і

стимулів соціальної солідарності та забезпечення формування та реалізації відповідних частин державної політики, цільових заходів і програм в єдиному порядку;

- збалансоване визначення та пропорційність реалізації пріоритетів у конкретних історичних умовах для забезпечення узгодженості та ефективності національної політики, яка створює сприятливі умови;

- важливі заходи, різнобічний розвиток і реалізація виробничого потенціалу населення, поліпшення загальних умов суспільного відтворення, кадрового і комунікаційного потенціалу, пов'язані з функціонуванням різноманітних зв'язків у соціальній сфері та результатами капіталізації професійної кваліфікації, інноваціями, створенням ренти;

- врахування соціально-демографічних, економічних та екологічних особливостей адміністративно-територіального устрою, застосування диференційованого підходу до регулювання процесу соціально-економічного розвитку [41].

Важливе значення для збагачення напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період має побудова інтегрованої системи соціальних послуг на регіональному/місцевому рівні. Дієвим механізмом залучення недержавних суб'єктів на ринок послуг є соціальне замовлення як комплекс організаційно-правових заходів, спрямованих на реалізацію державних і місцевих цільових соціальних програм і соціальних проектів на конкурсних засадах за рахунок бюджетних та інших коштів на укладення соціального контракту. Механізм соціального замовлення передбачає виявлення та відбір ефективних і обґрунтованих громадських ініціатив для вирішення конкретних соціальних проблем та забезпечення їх додаткової підтримки на договірних засадах. Державне фінансування надається після конкурсного розгляду послуг та можливостей недержавних організацій для вирішення конкретних місцевих проблем. Цей механізм відрізняється від прямих державних субсидій цільовим виділенням коштів на підтримку

послуг організації. Соціальне замовлення має забезпечувати підвищення ефективності використання бюджетних і позабюджетних коштів, спрямованих на вирішення соціальних проблем на регіональному (місцевому) рівні, сприяти залученню більшої кількості ресурсів у соціальну сферу, удосконаленню цілей і завдань, надання соціальних послуг і досягнення національного та повного перерозподілу соціальних обов'язків між суспільствами та підвищення довіри суспільства до влади.

Оптимізація напрямів підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період означає врахування завдань довгострокового сталого розвитку соціально-економічного розвитку України та є одним із основних пріоритетів держави та громадянського суспільства як суб'єктів реалізації соціальної політики. У центрі уваги – забезпечення соціального захисту, підвищення якості та рівня життя людей, забезпечення надання соціальних послуг та захист життєво важливих інтересів особи, сім'ї та суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз і ризиків.

Напрями підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління в післявоєнний період слід класифікувати за відповідними критеріями: соціальний баланс (показник регіональних відмінностей у соціальному розвитку в зайнятості/освіті/охороні здоров'я/соціальному забезпеченні; індекс гендерного розриву; ступінь диференціації за рівнем доходу); соціальна відповідальність (ступінь відповідальності перед споживачами, створення робочих місць, частка соціальних інвестицій і прибутку); соціальний капітал (міцність соціальних зв'язків і відносин, ефективність інституційних форм співпраці; рівень довіри до державних інститутів); соціальна безпека (демографічні показники суспільного розвитку; індикативні фактори регулювання соціальних процесів і соціальної сфери країни; показники рівня життя населення; соціальна якість (індекс людського розвитку; індекс економічної свободи; паритет купівельної спроможності).

Таким чином, сучасні суспільно-політичні та соціально-економічні реалії актуалізують потребу суттєвої модернізації підходів, методів та інструментів публічно-управлінської практики шляхом формування та реалізації соціальної концепції публічного управління, зорієнтованої на пом'якшення суспільної нерівності, сприяння розвитку людського капіталу, оптимізацію ресурсів та можливостей, заохочення ініціативи і готовності адекватно реагувати на сучасні виклики, імплементацію новітніх соціальних пріоритетів.

Висновки до другого розділу

В умовах конфліктів та гуманітарних криз, європейські країни можуть здійснювати гуманітарну допомогу, спрямовану на підтримку культурних та соціальних потреб населення через різні механізми та інструменти. Європейський Союз може виділяти фінансові ресурси на підтримку культурних та соціальних ініціатив у країнах-членах або сусідніх регіонах. Це може включати гранти, фонди або інші форми фінансової допомоги для проектів, спрямованих на розвиток культури, освіти, мистецтва та інших соціальних секторів. Програми культурного та соціального обміну можуть бути інструментом для сприяння взаєморозумінню та зближення різних культур. Це може включати обміни художників, митців, студентів та інших представників різних соціальних груп. Розвиток освіти включається в гуманітарні програми для підтримки розвитку освітніх систем, надання стипендій та інших можливостей навчання. Гуманітарна допомога може бути спрямована на збереження та відновлення культурної спадщини в країнах ЄС. Це може включати реставрацію історичних пам'яток, архітектурних споруд та підтримку музейних проектів. Співпраця з іншими міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО чи Європейський інститут інновацій та технологій, може забезпечити ресурси та експертну підтримку для реалізації культурних та соціальних проектів.

ВИСНОВКИ

Змістом становлення та розвитку публічного управління на соціокультурному рівні є координація та узгодження основних взаємодій детермінант різних категоріальних складових. Структурна оптимізація та координація цієї надзвичайно складної системи потребує участі в управлінні значної кількості суб'єктів усіх рівнів суспільства.

Основним завданням публічного управління є здійснення комплексного аналізу управлінської поведінки соціокультурних детермінант з метою забезпечення керованості суспільства та формування ефективних механізмів управління.

Парадигма сучасного публічного управління передбачає наявність систем стратегічного управління, що відповідають таким соціокультурним характеристикам: гнучкість, що сприяє мобільності, швидкій маневреності; сприяння розвитку різних форм взаємодії між суб'єктами та об'єктами управління (наприклад, партнерства та мережі); управління цілями на основі інформації та знань; ефективний напрям зміцнення

Третє тисячоліття знаменує собою не лише народження нової цивілізації, а й становлення світової культури, що визначає не лише переваги міжнародної спільноти, а й визначає певні ризики. Дослідження показують, що остання має передусім соціокультурний характер і становить загрозу етнічному, релігійному та культурному суверенітету окремої держави. Можна помітити, що соціокультурне дослідження систем державного управління має два напрями: організаційна культура державних інститутів і інституцій та народна культура суспільства в цілому.

У даному дослідженні аналізуються детермінанти соціокультурної діяльності, які визначають сучасні методи управління нею. По-перше, звернули увагу на діалектику універсальності та національності, визнали взаємозв'язок гуманістичних цінностей і нової політичної думки, ролі молоді в сучасному світі та особливостей виховання підростаючого

покоління відповідно.

До сутності концепції сучасного суспільного розвитку можна віднести такі знання: а) про багатофакторність суспільного прогресу; б) унікальність людських феноменів, велич яких відображається не лише у вчинках, а й у розумінні та душі світу, мужності та свободі; в) обмеження абсолютності передбачуваності соціальних подій; г) визнання глибокого генетичного зв'язку між людьми і всесвітом. Розуміння цього веде нас безпосередньо до переваг гуманної та демократичної організації суспільства та до важливої ролі виховання кожного громадянина цінних стосунків з людьми. Це особливо важливо в сучасних соціальних і культурних умовах.

Звертаємо увагу на важливу особливість сучасної цивілізації, а саме неухильне зростання людської автономії. У минулому її діяльність, поведінка та життєві шанси значною мірою визначалися нормами, культурними традиціями та різними інститутами (церква, держава) соціальної групи, до якої вона належала. Звичайно, сьогодні кожен з нас є частиною спільноти. Це відчуття причетності та вираження індивідуальної участі в колективних формах суспільного життя задовольняє найважливіші людські потреби.

Унікальність соціального детермінізму полягає в тому, що він розглядає діяльність людської свідомості як об'єкт історичних процесів. Умови розвитку мають об'єктивний характер, але на їх формування впливає діяльність людини, яка має потенціал для свідомих і цілеспрямованих змін. Проте цей вид діяльності зумовлений об'єктивними закономірностями суспільного розвитку, водночас слід мати на увазі, що йдеться про широкі маси людей – соціальні групи, класи та нації. Ця соціальна група об'єктивує суб'єктивну поведінку індивідів. Соціальний детермінізм також дає змогу ідентифікувати соціокультурні механізми, які можуть спрямовувати розвиток до прогресу, представляючи «... різні рівні системних залежностей,

Від найглибших детермінант історичного процесу до конкретних

об'єктивних умов діяльності людей» [26, 49]. В післявоєнний період пропонуємо ряд напрямків для підвищення соціокультурних детермінант становлення та розвитку публічного управління, які сприяють формуванню відкритого, демократичного та гуманістичного публічного управління:

- забезпечення доступу до якісної освіти та впровадження програм просвіти, які сприяють формуванню інформованого та активного громадянства. Освічене суспільство має здатність критичного мислення, участі у процесах прийняття рішень та розуміння сутності публічного управління;

- підтримка та розвиток культурних ініціатив сприяють формуванню толерантного та відкритого суспільства. Культурні події, мистецькі проекти та обмін міжнародними культурними програмами будуть об'єднувати людей та сприяти взаєморозумінню;

- підтримка розвитку громадянського суспільства сприяє активізації громадян у процесах управління. Національні та міжнародні громадські організації, об'єднання громадян, форуми для діалогу між владою та громадянами стають важливими елементами.

- використання інформаційних технологій для покращення доступу до інформації, забезпечення прозорості управління та залучення громадян до участі у вирішенні справ державного значення;

- залучення до міжнародних ініціатив та обмін досвідом між країнами сприяє збагаченню культурного та соціального контексту. Міжнародна співпраця також може сприяти створенню стандартів управління та взаємодії між країнами;

- створення умов для рівного доступу до можливостей та ресурсів для всіх громадян незалежно від їхнього соціального, етнічного чи іншого статусу;

- розвиток політик, спрямованих на включення різних груп населення в управління та прийняття рішень, щоб кожен громадянин мав можливість висловлювати свою думку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ажажа М. А., Коротенко Д. Основні теоретичні підходи до дослідження адміністративнополітичних реформ у системі державного устрою. *"Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління"*. 2023. № 1(18). С. 316-325. URL: <http://vdu-nuczu.net/ua/11-ukr/storinkaavtora/312-azhazha-m-a-korotenko-d-o-osnovni-teoretichni-pidkhodi-do-doslidzhennya-administrativnopolitichnikh-reform-u-sistemi-derzhavnogo-ustroyu>.
2. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складових дефініцій публічного управління та адміністрування / О. Михайловська та ін. *Університетські наукові записки*. 2016. № 58. С. 241–253.
3. Аніна О.О. Вплив міжнародно-правових соціальних стандартів на право соціального захисту України. *Дослідження актуальних питань юридичних наук*. 2020. № 2. С. 107–112.
4. Архипенко С., Полякова В., Орлов В. Аналіз соціально-економічних детермінант розвитку подієвого менеджменту в публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 2. URL: www.naukaQum/dy.nauka.com.ua?op=1&z=1032
5. Бакуменко В., Попов С. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління. *Ефективність державного управління : збірник наукових праць*. 2015. Вип. 43. № 1. С. 21–27.
6. Богуш Л.Г. Відтворення соціогуманітарного потенціалу України: умови, критерії, пріоритети. *Демографія та соціальна економіка*. 2014, №1(21).
7. Болотова В.О. Соціологія культури: конспект лекцій для студентів спеціальності 054 «Соціологія». Харків: НТУ«ХП», 2017. 104 с.
8. Боняр С.М., Тарновська І.В., Власова В.П. Вплив соціокультурного

середовища на підприємницьку діяльність. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 2022. № 49. С. 98-103.

9. Вимушений виїзд українців за кордон: як коректно оцінити масштаби? URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vymushenyuyvyizd-ukrayintsiv-za-kordon-yak-korektno-otsinyty-masshtaby>

10. Воронкова В.Г. Соціальна самоорганізація як головний механізм реформування публічного управління в умовах трансформаційних перетворень. Публічне управління: стратегія реформ 2020 [зб. тез XV Міжнар. наук. конгресу, 23 квітня 2015 р. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015 с. 169-171.

11. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику єс та країн східного партнерства. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>

12. Гавкалова Н.Л. Публічне управління: методологічний аспект/ Гавкалова Н.Л. // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. За міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. К. : НАДУ, 2014. Т. 1. С. 16-18.

13. Гацуля О, Баштанник В. Теоретико-методологічні засади формування основ публічного управління в умовах трансформаційних процесів. Матеріали Науково-практичної конференції. Львів, 2019. С. 27–30.

14. Гаусс К.-М. Європейська абетка / переклад з нім. Ю. Прохаська. Чернівці : Книги ХХІ, 2017. 192 с.

15. Джинджоян В.В., Саленко А.С., Сазонець І.Л. Д-41 Соціальні детермінанти розвитку сфери послуг в концепції формування постіндустріального суспільства. Рівне. Волин. обереги, 2021. 208 с.

16. Дзвінчук Д. І., Качмар О. В. Соціокультурна компетентність як основа професійної підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*, (1), 2022. С. 19-29. URL:

<https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/186>

17. Дорога додому. Як повернути в Україну біженців з-за кордону.
URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/doroga-domoy-vernut-ukrainubezhentsev-rubezha-1655823664.html>.

18. Дьяченко Ю., Седікова І., Бондар В. Event-менеджмент як складник інформаційно-комунікаційних технологій у публічному управлінні. *Механізми публічного управління. Серія «Державне управління»*. 2020. Т. 31 (70). № 6. С. 39-44. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.6/07>

19. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навчально-методичний посібник / Н.Г. Діденко, І.Я. Тодоров, О.Р. Чугріна, О.К. Міхєєва; за заг. ред. Н.Г. Діденко. Донецьк: ДонДУУ, 2011. 219 с.
URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/yevropejska-sotsialna-politika-i-modeli-sotsialnogo-partnerstva.pdf>

20. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. 790 с.

21. За межею: у 2023 році рівень бідності зростає не тільки в Україні, але й по всій Європі. URL: <https://focus.ua/uk/economics/606107-za-mezheyu-u-2023-roci-riven-bidnosti-zrostaye-ne-tilki-v-ukrajini-ale-y-po-vsiy-yevropi>

22. Збитки, завдані інфраструктурі України, сягнули \$151,2 млрд – KSE. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/939084.html>

23. Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 р., що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні ст. 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист.
URL: https://drive.google.com/file/d/1XoZzuVmq_u3MuC1vAs6VgrvRZKBvc9h4U/view.

24. Карпчук Н. Допомога та цивільний захист як напрям діяльності

Європейського Союзу для сприяння міжнародному миру й безпеці. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Розділ I. Міжнародні відносини.* 1(5), 2019. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/86/82>

25. Керівник гуманітарного офісу ЄС в Україні: “наше завдання – спасіння життів”. URL: <http://euukrainescoop.net/>

26. Кіреєва О.В. Пріоритети публічного управління у сфері соціального і гуманітарного розвитку. *Публічне адміністрування: теорія та практика.* 2017. Вип. 2(18). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02\(18\)/4.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-02(18)/4.pdf)

27. Ковтун Н. М., Венцель Н. В. Новий середній клас як фактор нівеляції соціальної невизначеності в умовах модернізаційних викликів Industry 4.0. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.* Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2020, Випуск № 1 (87), 86-99.

28. Колосовська І. І. Соціальні детермінанти та пріоритети розвитку публічного управління. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2021/44.pdf

29. Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.

30. Лахижа М. Діджиталізація в Україні : поняття, проблеми, перспективи та завдання публічного управління. *МАУП. Науковий вісник : державне управління.* 2020. Т. 2. № 4. С. 202–210.

31. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.

32. Мамонов І.Л. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування як складові соціального управління. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_4

33. Оніпко Т. А. Інноваційний розвиток кантонів Швейцарії на основі кластерного підходу. *Науковий вісник Ужгородського національного*

університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 16, частина 2. 2017. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_2_2017ua/9.pdf.

34. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4390/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>

35. Офіційний сайт Європейської КОМІСІЇ [Електронний ресурс]. URL: <http://ec.europa.eu>.

36. Регламент Ради ЄС «Про гуманітарну допомогу» від 20 червня 1996 р. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/lexuriserv.do?uri=celex:31996r1257:en:html>.

37. Охріменко О., Попов Р. Повоєнна відбудова України: потенціал і стратегія перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45.

38. Панасюк С.В. Проблеми та перспективи удосконалення конституційного права на соціальний захист. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2014. № 2(10).

39. Підоричева І. Післявоєнне відновлення Європи: досвід та уроки для України. *Журнал європейської економіки*. 2022. Том 21. № 2 (81). С. 190–207.

40. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>

41. Практичні аспекти публічного управління в контексті сталого розвитку : монографія / [В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. І. Чернов та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 238 с.

42. Промисловий потенціал складних соціально-економічних систем цифрового суспільства: макро-, мезо- та мікрорівень : колективна монографія / за ред. д.філософ.н., проф. В. Г. Воронкової, д.е.н., проф. Н. Г. Метеленко. Запоріжжя: Видавничий дім “Гельветика”, 2022. 480 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/7043/1/0049552.pdf>.

43. Процес формування нової, сучасної, української соціокультурної системи. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11470/>

44. Публічне управління в Україні: проблеми та перспективи розвитку: монографія / за заг.ред. чл.-кор. НАН України, д.е.н., проф. Загорського, д.держ.упр., проф. Петровського П.М. Львів, 2021. 256 с.

45. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 3. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 158 с. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/tezy0422-t3.pdf>

46. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід [Електронний ресурс] : монографія / ред. С. Чернов, В. Воронкова, В. Банах, та ін.; ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 603 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/568>

47. Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів : зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. конгресу [Електронний ресурс]. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 680 с.

48. Публічне управління: навч. посібник / А. В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г. О. Комарницька та ін. [за заг. ред. А. В. Стасишина]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с

49. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення : наукова доповідь / авт. кол. ; за заг. ред. В. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2018. 180 с.

50. Скрипниченко М.І., Кузнецова Л.І., Білоцерківець О.Г. Сценарні макрооцінки післявоєнної відбудови економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2022. № 3. С. 48–74.

51. Смирнова К., Федорова А. Імплементация Угоди про асоціацію між

Україною та ЄС у сфері трудових відносин: проблеми та перспективи. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 1. С. 69–78.

52. Соціальна політика в Україні у воєнний час: 2022-2023 роки. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://surl.li/ohkwm>

53. Соціальна політика і зайнятість: наскільки Україна готова до вступу в ЄС. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialna-polityka-i-zajnyatist-naskilky-ukrayina-gotova-do-vstupu-v-yes/>

54. Соціокультурні чинники розвитку українського ринку праці : кол. моногр. / за ред. О.М. Балакіревої ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Електрон. дані. К., 2017. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/285.pdf>

55. Столяренко О.В., Коваль Ю.А. Глобалізація в руслі екологічних проблем людства і виховання гуманістичних цінностей. Сучасні тенденції розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця. 29-30 березня 2022. С.81–83. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream>

56. Столяренко О.В., Столяренко О.В. Реформування освіти України і виховання особистості в руслі ідей сталого розвитку. Освітні аспекти сталого розвитку: матеріали VIII науково-практичної конференції Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. 25 травня 2023 р.

57. Сучасна парадигма публічного управління : Збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції (19-22 жовтня 2021 р.) / За наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А.В. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2021. 637 с.

58. Холоденко О. В. Особливості міжкультурної комунікації. URL: <http://www.kamts1.kpi.ua/node/2483>

59. Цюк О. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти Швеції. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 2. С. 169-178.

60. Шаров Ю., Чикаренко І. Європейські стандарти публічного управління : проекція на муніципальний рівень. *ДРІДУ ; НАДУ*, 2010, № 2. С. 295–304.

61. Швед М. Вплив освіти і культури на розвиток суспільства. Цифрова бібліотека dLibra. DOI: <http://dx.doi.org/10.16926/gru.2014.16.30>

62. Шмотіна О. В. Шведська модель освіти. Технології педагогічної освіти. *Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського*. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/30_5.pdf

63. Шумило М.М. Міжнародні стандарти в сфері соціального захисту. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3. С. 243–249.

64. Юрків Ю. Прожитковий мінімум в Україні: бідність чи гідний рівень життя? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/11/6/706251/>

65. Яковлева Г.О. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. *Право та інновації*. 2018. № 2(22). С. 49-53.

66. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми реалізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : збірник наукових праць*. Харків : Право, 2012. № 24. С. 37–49.

67. Яковюк І.В., Єфремова К.В., Новіков Є.А. Економічна безпека і роль колективного Заходу у поствоєнному відновленні України. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38).С. 19-26. DOI 10.37772/2518-1718-2022-2(38)-2.

68. Яковюк І.В., Туренко А.Ю. Конфіскація російських активів для відновлення України: правові проблеми реалізації. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 161.

69. About Unitectra. URL: <https://www.unitectra.ch/en/about-unitectra>.

70. Azhazha M., Peliova J., Novak , Tsipan T. Вплив європеїзації на модернізацію вищої освіти в Україні. В кн.: *Modern management: theories, concepts, implementation*. Monograph. Editors: Marian Duczmal, Tetyana

Nestorenko Opole: The Academy of Management and Administration . 2021 C. 240-245. URL: <https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/7.pdf>.

71. Blue Lion. About us. URL: <http://www.bluelion.ch/about>.

72. Cluster Dialogue. Division of Business and Economic Development. Office for Economy and Labour. URL: <https://awa.zh.ch/internet/volkswirtschaftsdirektion/awa/en/standortfoerderung/cluster/cluster-dialog.html>.

73. Clusters – Increasing potential for Zurich as Event Location. URL: <https://meeting.zuerich.com/en/meeting/clusters>.

74. Clusters Bern Economic Development Agency. URL: <http://www.berninvest.be.ch/>

75. Operational data portal. Ukraine situation. UNHCR. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.125435210.1171454164...

76. Our activities and objectives. Division of Business and Economic Development. Office for Economy and Labour. URL: <https://awa.zh.ch/internet/volkswirtschaftsdirektion/awa/en/standortfoerderung/cluster.html>.

77. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022: «Lugano Declaration» (Lugano, 4–5 July, 2022). URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/outcome-document-ukraine-recovery-conference-urc2022-lugano-declaration-lugano-4-5-july-2022>.

78. Regional Innovation Scoreboard 2017. European Commission. Publications Office. 2017. 88 p. URL: <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/23881>.

79. Stivenson N. Street Party: Pleasant Social Practices and Creating Places. International Journal of Event and Festival Management. Vol. 10. № 3. P. 304–318. URL: <https://doi.org/10.1108/IJEFM-02-2019-0014>

80. Stoliarenko O., Stoliarenko O., Oberemok A., Belan T., Piassetska N., & Shpylova M. (2021). Shaping a Values-Based Attitude toward Human in the Context of Postmodernism via the Structural-Functional Model. Postmodern

Openings,12(3), 173-189. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.3/334>

81. Supporting Resident Firms. Office for Economy and Labour. URL: <https://awa.zh.ch/internet/volkswirtschaftsdirektion/awa/en/standortfoerderung/be-standespflege.html>.

82. The EU's external relations. Humanitarian aid [Електронний ресурс] // The European Commission's Delegation to Ukraine. URL: <http://delukr.sdv.com.ua/>

83. Tim Coles, Giselle Garcia, Evelyn O'Malley and Cathy Turner. Experiencing Event Management During the Coronavirus Pandemic: A Public Sector Perspective. *International Journal of Event and Festival Management, Sec. Sport, Leisure, Tourism, and Events* 10 January 2022. Vol. 3–2021. URL: <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.814146>

84. Vlasova Valentyna, Kateryna Olikh. 2022. The role of the operating response strategy during the war. *Scientific Collection «InterConf»*, no. 111 (June):34. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/567>

85. Zurich for work, research and finance. Office for Economy and Labour. URL: https://awa.zh.ch/internet/volkswirtschaftsdirektion/awa/en/standortfoerderung/ansiedlungen/standort_zuerich.html.